

Szőlőoltványok 2-3 éves gyökere, pótlásra kiválóan alkalmas, továbbá európai sima és gyökere, Delaware és más direkt-termő sima és gyökere szőlővesszők, dísz- és gyümölcsfák a legjobb minőségben olcsó árban beszerezhetők

SZÜCS RESZVÉNYTÁRSASÁG SZŐLLŐTELEPEN BIHARDIÓSZÉG. * Árjegyzék ingyen.

ALAPÍTVÁ 1914.

Gyász esetben **Haltenberger Vilmos** ruhák soron kívül kelmefestő, vegytisztító és festetnek feketére. **Nagyvárad. Postafiók.** Postai megbízások gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

A MAGYAR KÖNYVTÁR Szerkeszti **RADÓ ANTAL**

új füzet:

889—890. szám

KOROLENKO VLADIMIR

MAKÁR ÁLMA

ZÜG AZ ERDŐ

Két elbeszélés

Oroszból fordította **TOMCSÁNYI JÁNOS**

A mai orosz irodalom egyik legkiválóbb mesterének elragadó szépségű elbeszélései

Ára 80 fillér

Kapható minden könyvkereskedésben.

Pénzét vissza-

fizetem, ha tynkesem-szemölcs, bírkeményődeit a Ra-balzsam három nap alatt fájdalom nélkül gyökerestől ki nem irtja. Ezekre menő hals- és kőzomódratok. Ára jóval kevesebb 2.40 K üvegként, 3 üveg 5.50 K és 6 üveg 8.50 K. KEMÉNY, Kassa 1. Postafiók 12/123

Második kiadásban jelent meg

A VILÁGHÁBORU

Vezérfonal iskolai tanításokhoz és tájékoztató a nagyközönség számára

A Magyar Paedagogiai Társaság megbízásából szerkesztette

dr. IMRE SÁNDOR

az állami polgáriisk. tanítóképzőintézet tanára, egyetemi magántanár.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter támogatásával.

Ára 12 korona.

E kötetet Angyal Dávid egyetemi tanár, Balanyi György főgimn. tanár, Kemény Ferenc reálisk. igazgató, Littke Aurél pedag. tanár, Márki Sándor egyetemi tanár, Pilch Jenő honvédelmesredes, Rácz Gyula a főv. Statisztikai Hivatal tükára és a szerkesztő tollából a következő háborús kérdésekről nyújt összefoglalást: a háború világtörténelmi előzményei, a hadi események (számos ábrával), az ország belső története a háború alatt, a hadviselő államok földrajza, a háború és a gazdasági élet, a közművelődés, a társadalmi mozgalmak, a közegészségügy és a háború, a közérkölciség, és a háború, elméletek a jövőről; befejezésként: szempontok a háborús kérdések iskolai feldolgozására.

A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA

Kapható:

Lampel R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nél
Budapest, VI., Andrássy-ut 21. és minden könyvkereskedésben.

11. SZÁM. 1918. (65. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ **HOITSY PÁL.**

BUDAPEST, MÁRCZIUS HÓ 17.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4

Egyenlő szám
ára 80 fillér.

Előfizetési feltételek:

Egészévre — 40.— korona.
Félévre — 20.— korona.
Negyedévre — 10.— korona.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

ISMERETEK TÁRA

Szerkesztik **ENDREI ÁKOS** és **MÁRTON JENŐ**

Az Ismeretek Tára az iskolai ismereteknek rövid, de alapos magyarázata. — Eddig megjelent:

1. Szemkő Aladár. Magyar nyelvtan helyesírási szó-tárral — K 1.40
2. T. Badinyi Sándor. Magyarország oknyomozó története. Áttekintő összefoglalásokkal, érettségi és tankepesítő vizsgálatra készülőknek — K 1.80
3. Solty Kornél. Latin nyelvtan gyakorlatokkal és két színes táblázattal — K 1.80
4. Lenkei Ferenc. Algebra — K 2.—
5. Ujj Gyula. Természetan. I. kötet: Mechanika. Akusztika — K 2.80
6. Ujj Gyula. Természetan. II. kötet: Fénytan. Hőtan. Mágnesség. Elektromosság. Kozmografia — K 2.80
7. Márton Jenő. Német nyelvtan olvasmányokkal és gyakorlatokkal — K 2.—
8. Endrei Ákos. A magyar irodalom története a fontosabb művek tartalmi ismertetésével. I. rész: Kisfaludy Károly felléptéig — K 2.—
9. Endrei Ákos. A magyar irodalom története a fontosabb művek tartalmi ismertetésével. II. rész: Kisfaludy Károly felléptétől a legújabb korig — K 2.—
10. Solty Kornél. Latin mondattan T. Livius, Corn. Nepos, J. Caesar és Phaedrus műveiből vett olvasmányokkal kapcsolatban — K 2.—
11. Lenkei Ferenc. Geometria I. rész: Planimetria és trigonometria — K 2.—
12. Lenkei Ferenc. Geometria II. rész: Stereometria és analitika — K 2.—
- 13—14. Sajtó alatt.
15. Fehér Jenő. A tavaszi flóra legközönségesebb virágos növényeinek könnyű és gyors határozója. Kezdek számára. 102 ábrával a bevezetésben K 1.60
16. Tauber N. Nándor. Rövid kereskedelmi levelező a megfelelő német szólasmódokkal — K 2.80
17. Fehér Jenő. Az őszi flóra legközönségesebb virágos növényeinek könnyű és gyors határozója. Kezdek számára. 102 ábrával a bevezetésben K 1.20

A LAMPEL R. Kk. (Wodianer F. és Fiai) r.-t. kiadása.

Kaphatók minden könyvkereskedésben.

KOZÁKOK VEZETIK BE CSAPATAINKAT A VISSZANYERT BRÓDYBA.

A VISSZAHÓDÍTOTT GALICZIÁBÓL.

EGY FALUSI KISASSZONY TÖRTÉNETE.

REGÉNY. — IRTA SZEMERE GYÖRGY.

(Folytatás.)

Kocsiba ült s felóra alatt felhajszolt két alkalmas segédet.

— Ok — informálta az egyiket, Ötvenévi bárót — ok nincs, jobban mondva csak álok van, mert harmadik személyt nem akarok a dologba belekeverni.

Ötvenévi megértőleg bólintott. A gróf folytatta:

— Összeszólalkozás az utcán, becsületsértés vagy ilyesmi fog akként szerepelni: ezt kössétek az orrukrá Tibay segédjeinek is, ahhoz tartásuk magukat, különben nekik is meggyűlik velem a bajuk.

— A feltételek? — kérdezte a segéd.

— Fegyveres elégtétel à tous prix. Háromszori golyóváltás s ha nincs találat, utána kard szorítással bandázs nélkül: ez a minimum.

Ötvenévi kelleltenül rázta a fejét.

— Ebbe nem lehet belemenni — mondta — egy egyszerű összeszólalkozás ilyen kemény feltételekre nem szolgált okot.

Várday felgyortant.

— Azt akarod, hogy megkorbácsoljam azt a lumpot, — kiabálta — az elég lesz neked oknak?!

Ötvenévi, hogy egy nagyobb skandalumnak elejét vegye, nagysokára belement az erőszakos nagyúr föltételeibe.

A négy segéd még aznap összehűlt a Nemzeti Kaszinó libatermében s megállapította a párbaj idejét s helyszínét...

Borosi ezalatt megvált virágjaitól. Nem szívesen, szinte sírva, de leányósztone, nő büszksége úgy rendelkezett vele, hogy ismeretlenül kegyeket ne fogadjon el. A nagyúri háznak is tartozott ezzel azonfelül tudta, hogy a grófnak örömet okoz a tapintatával. Azt azonban persze nem súgta meg neki sem a szíve, sem leányósztone, hogy mekkora szomorúságot fog elhatározásával okozni egy ismeretlen harmadiknak, a virág küldőjének.

Ervin véletlenül éppen a folyosón volt, midőn Teréz komorna szobájába cipelte az ő virágjait. Melléje ejtette fejét szomorúan mosolygott maga elé.

Hába no, el vagyok ítélve ezen a földön, — mormogta magában a kishitű emberek bús rezignációjával — minden visszafelé sül, bármihez fogjak.

V. Virágnylás.

Csend a palotán...

A kegyelmes úr szokása ellenére már nyolcz órakor felkelt s pont kilenczkor távozott hazulról, kocsin, miután felhajtott volt egy csésze forró, üres teát.

Két ember a házban, ha nem is tudta biztosan, de sejtette a házigazda korai kirándulásának okát: Ervin és a tiszteletes.

Az utóbbi férfiú, bár félt kissé, magára erőltetett egykedvűséggel nézett a várandós jövő elé. Majd ideje lesz örülni vagy búsulni, ha megszületett a méhmagzat, gondolta magában, addig mit koptassa az idegeit haszontalanul. Azonban az a körülmény, hogy minduntalan kialudt a pipája, elárulta, hogy hiba van a híres turáni flegma körül. Nem is vesződött tiszteletes úr sokáig a tajtékszerszámmal, (vig tudó kellett ahhoz, hogy öblében tüzet fogjon a rakoncátlan pacska), szivarra gyújtott.

— Borosi, — tréfált leányával — úgy érzem magamat ezzel a gyenge szivarral a számban, mint az oroszán, a ki egyéb nagyobb préda híjján kénytelen egy cziczikányai beérni...

A tiszteletes úr csak tudott tréfálni a bizonytalanság fojtó levegőjében, bezzeg nem tudott Ervin még beszélni sem. Bezárkózott szobájába s irni akart valamit, (levelet vagy más egyebet), de a tollat sem volt képes kormányozni, annyira reszketett a keze. Pesszimizmusa szerencsétlenséget sejtetett vele. Vízitől támadtak... Világosan látta apját, a mint

vérző mellére tapasztja kezét, aztán mintha tükörbe nézett volna, saját képésével került szembe, csak hogy a képésének pisztoly volt a kezében.

Mitévő lesz, ha apja elesik! Élhet-e csak egy percig is azzal a tudattal, hogy elháríthatja volna apjától a végzetes szerencsétlenséget. Mert hiszen tisztán rajta mult, hogy felvilágosítsa tévedéséről, a melynek hamis nyomán a halálba (!) rohant.

Tíz óra tájban megjelent a palotán Fülöp úr is, hogy bátyja felől kérdezősködjék. A kapott felvilágosítások után mindjárt ott is maradt, hogy a párbaj kimenetelét helyben várja meg.

A hóka testvér volt a legnyugodtabb a három úr között. Mindjárt azon kezdte, hogy bőséges reggelit rendelt magának s beinvitálta hozzá kibiciznek a reggeli sorján már túlelt tiszteletes urat és Ervint is. Nem titkolózott csöppet sem az urak előtt. Föltette, hogy azok éppúgy tudják a valót, mint ő s oly szelesen pertraktálta bátyja becsületbeli ügyét, mintha csak egy bátról vagy vadászatról lett volna szó.

— Mi a tipetek? Hol fognak lövöldözni? Ki az ellenfél? Mivel sértette meg Babettet, hogy bátyám oly dübbe gurult? Sejt-e valamit Babette a dologról? Ha nem, nem kéne-e önagságát minden eshetőségre előkészíteni?

Az első kérdésekre senki sem felelt, de az utóbbinál közbeeresztett a tiszteletes úr.

— Ne méltóztasson azt kívánni. Miért nyugtalanítsuk potyára a leányt... Majd a párbaj után.

— Jól van jól, én csak kérdeztem — hadarta Fülöp gróf — csakugyan elég idő lesz a párbaj után is megtudnia, hogy nemcsak a kis Várday — mellbebökte magát — képes érette véret hullatni, hanem a nagy is... Haha, talán még te is megtennéd, — fecsegte, mutató ujjával megcélozva Ervint — mit szólsz hozzá öcskös, hihí, egy leányért három Várday: apa, onkai, fiú...

— Azt — csattant fel egyszerre a fiatal gróf — azt, hogy ilyen alkalommal nem illik efféle frivol fecseget folytatnia, azt, hogy midőn atyám élete s egy fiatal úri leány reputációja forog a kockán, jobban vigyáznék a nyelvemre.

— Per amorem dei, — csendesítette tiszteletes úr az eltemetett indulatjainak koporsófedélét döngető ifjút — az Istenért, ne méltóztasson haragudni, hiszen nem mondott a méltóságos úr semmi rosszat sem a kegyelmes úrról, sem a leányról, legföljebb rosszul fejezte ki magát!

A papocska valósággal megjédt a rejtelmes elemi erőtlől, a melylyel az apatikusnak hitt álmodozó fiatalember életre keltette tetszhalott szenvedelmét. Eszébe röppent, hogy nini, tulajdonképpen ez a csoda is alighanem a lánya miatt esett meg. (Mennyi végzet felett rendelkezik az a boszorka, hogy tótágast áll miatta a környezete, akárhová lépjen, a nélkül, hogy csak a kis ujját is megbillentené.) Mélyebben azonban nem hatolt bele tiszteletes úr a fiatal gróf lelki diszpozíciójának elemzésébe, teljesen kizártak tartotta, hogy közte s leánya között bármilyen lelki vagy szívbéli viszonylat létezhessék...

Fülöp nem ijedt meg Ervintől, de nem is neheztelt meg rá a kapott leczkéért, csak csudálkozott.

— Ejnye ni, hát mi lelt téged! — zörögte — az ember azt hitte, hogy pomádé neked az egész világ és ime olyan nagyot ugrol, hogy túllicizáld még apádat is... Mi ütött egyszerre beléd?

Ervin mondani akart valamit, de lenyelte a szót, mert éppen nyilt az ajtó s belépett rajta Borosi. Oly váratlan volt a leány megjelenése, hogy mind a három férfinak egyszerre bennrekedt a szó. Elfelejtették Borosit még üdvözölni is.

A leány rózsás kedvben volt, mint mindig,

illatot és fényt árasztott a szobában, mint mindenütt, a hol megjelent.

— Jó reggelt urak... De elhallgattak egyszerre! Valami érdekeset beszéltek? Talán éppen Donna Beritolától (s Fülöpre kacsintott) s nem folytathatják, mert zsindey van a házon? Akkor kimegyek.

— Dehogy megy ki, — oldódott meg hirtelen a Fülöp gróf nyelve — vicezeltünk, — füllettette — de illedelmesen vicezeltünk, olyan deczenek voltunk, hogy meghallgathatót volna bennünket egy apáca is. Ugy-e Ervin?

— Igen.

A leány, midőn nagybátyja hivatkozott rá, gépiesen ráemelte szemét a fiatalemberre. Hosszasan nézte, tágranyitott szemmel, feszélyező őszinteséggel. Aztán megszólalt.

— Ervin gróf, magát leli valamit.

— Nem jól érzem magamat — ismerte be Ervin s mialatt lesütötte szemét, reszkető ujjával zongorázni kezdett az asztalon.

Erre apjára fordította Borosi fürkésző tekintetét.

Tiszteletes úr sem bizonyult Ervinnél vitézebbnek, leánya gyanakvó szemét ő sem állotta ki. Csak szitta a szivarját, olyan erősen szitta, hogy ökölnyi gödrök képződtek az arcán.

— Maguk titkolnak előttem valamit — konstátálta Borosi a vett jelekből — méltóságos úr, — fordult Fülöp gróf felé — legyen legálább maga őszinte hozzám s mondja meg az igazat.

A kis kopasz majd lefordult székéről: olyan zavarba jött. Megkasparkodott a saját térdében és úgy tett, mintha nem hallotta volna a leányt, illetve egyebet hallott volna, mint a mit az mondott.

— Mi? Tessék? Hogy miért gyűltünk itt össze: azt tetszik kérdezni? Hát egy kis tracsicsra, kérem szépen... mink is szoktunk néha, kremássan, nemcsak az asszonyok...

— Hát hiszen majd megtudom én a mit akarok — mondta a leány inkább szemrehányó hangon, mint bosszúsan.

Azzal az ajtóhoz sietett s ki is lépett rajta, de azonnám visszatért.

Konfuzus zaj hatolt a szobába. Ládbogás, halk visszafojtott embermoraj, hangos parancsszavak diszharmonias vegyülete.

— Valakit hoznak fel a lépcsőn, — sikoltotta a leány — valakit halálra gázolhattak az utcán, mert mozdulni se tud.

A férfiak felugráltak. Ők már tudták kívül, miről van szó.

Ervin rohant ki elsőnek az ajtón.

— Atyám! — kiabálta bele a visszhangos lépcsőházba, szívtéptő hangon. — Mi történt atyámmal, emberek feleljenek.

Erre kizúdult a szobából a másik két férfi is. Borosinak nem volt hozzá ereje. A szerencsétlenül járt öreg gróf kis Babetteje egy székhez tántorgott s belezuhan.

Az Ervin kérdésére még meghallotta a választ, egy bátorító szentori hang válaszolt rá (Ötvenévi): enyugalom Ervin, apád megsebesült, de életveszedelemről nincs szó, — aztán elvesztette eszméletét...

Már szobájában volt, mikor magához tért. Ágyban feküdt. Lábánál az ágy mellett és vele szemben egy nő ült karosszékben. Teréz, a komorna.

— Mi történt a kegyelmes gróf úrral? — voltak első szavai Terézhez.

A komorna megnyugtatólag válaszolt.

merült hattyú, mikor újra a felszínre bukkant. Máskor halvány-rózsaszínű, meztelen karjai most fehérek voltak, mint az alabástrom, szinte elvesztek az ágy hasonló fehérségei között.

— Teréz, igazat mond maga?

— Esküszöm, kisasszony... A kegyelmes úr már kérdezősködött is a kisasszony után.

— Tudja, mi történt velem?

— Nem, az orvosok nem engedték megmondani... minden izgalomtól óvják a kegyelmes urat.

Borosi megragadta a komorna kezét.

— S a kegyelmes úr nem kívánt látni? — kérdezte mohón.

— De igen. Az volt első kérése, mikor magához tért.

— Neki is? — kiáltotta a leány kinos boldogan és sirt és kacagott. — Segítsen, édes drága Teréz, — határozta el magát egyszerre — felöltözködöm.

Teréz habozott.

— Talán még gyenge lesz a kisasszony... Talán kérdezzük meg az egyik doktor urat.

— Senkit se kérdezzük — tiltakozott Borosi hevesen s egy merész mozdulattal kilendült ágyából — látja, hogy semmi bajom — biztatta a komornát. — Hol a cipóm, siessen, nekem most a kegyelmes úr mellett a helyem, vagy ha nem, az ajtajában a küszöbön előtt.

Az egyszerű polgárleányt föllekísítette az ugyancsak egyszerű falusi kisasszony alázatos s mégis lendületes felbuzdulása.

— A kegyelmes urat muszáj szeretni, — bizalmaskodott — ő oly nagy és nemes; én is odaadnám érte az életemet, pedig én csak a cselédje vagyok.

— Én se vagyok sokkal több annál, — állította Borosi, hogy ezzel félrevezetvén a leányt, elejét vegye további fecsegesének.

Az menten abba is hagyta a bizalmaskodást s tiszteletteljes készséggel szolgálta ki Borosit.

— Ne alkalmazzunk egy kis masszázst — arezta? — kérdezte a mágnesesledek sajátos stíljében. — A kisasszony nagyon halovány s karikák vannak a szeme alatt.

— Nem kell semmi masszázs, — utasította

vissza Borosi az ajánlatot — parasztostra fésüljön s falusi pettyes ruhámat adja rám.

— Talán mégis...

— Sammi talán... ez a legkényelmesebb s addig úgy se hagyom el a palotát, míg teljesen föl nem épül a kegyelmes úr.

— Van mellette ápolónő, kettő is, — jegyezte meg a komorna csípősen; nyilván zokon vette a nála mindössze egy társadalmi fokkal magasabban álló papkisasszony visszautasító, parancsoló modorát.

Borosi azonnám visszahódította az ellene fordult leányiszvét.

— Oh, Teréz lelkem, — mondta szelid szerényen, — nem akarok én a kegyelmes úrhoz erőszakosan betolakodni, csak készen akarok lenni, ha hivat; lesni fogom a parancsát, pillanatig se várjon, ha mégis szüksége lesz reám.

Teréz meghatódott a nem várt fordulattól: elszégyelte magát. Kezet csókolt leánytársának.

— A kisasszony nagyon jó, olyan mint egy angyal; nem csudálom, hogy úgy megkedvelte a kegyelmes úr.

Borosi egy őszinte öleléssel viszonzta a leány kezesökjait, aztán levezette magát vele a gróf lakosztályába, mert ahhoz, hogy magában menjen oda, még sem érzett magában elég erőt.

A beteg hálószobájával szomszédos kis kabinban mindenekelőtt Ervint pillantotta meg Borosi. Ott volt még Fülöp is, de az aludt.

Ervin felugrott székéről, midőn meglátta a belépő leányt. Nagyon lélekzett.

— Hál' Istennek, hogy maga is túlelt a bajon — mondta megkönnyebbülve — most már nem fog kelleni titkoloznunk apám előtt.

Borosi lehajtotta fejét.

— Ha titkolózniok kellett, akkor várt, — konstátálta s az ifjúra emelte felvilágosításért esdeklő szemét.

— Igen, várt, — vallotta be a fiatal gróf nyíltan — már háromszor kérdezősködött maga után, szinte belefáradtunk a hazudozásba.

— Mit mondtak neki?

— Tulajdonképpen a doktorok találtak ki valamit, én hallgattam, mert nem tudok csak igazat mondani.

— Hát akkor, — kérte Borosi összetett kézzel — mondja meg az igazat nekem is. — Nincs-e nagyobb aggodalomra ok s mikor fogadhat engem a kegyelmes úr?

— Semmiféle aggodalomra sincsen ok — nyugtatta meg Ervin a leányt — ha fölébred atyám meggyőződhetik róla a saját szemével.

A leány hitt a fiúnak. Hálásan megragadta a kezét.

— Köszönöm Ervin, most már nyugodtabb vagyok... Mióta alszik a kegyelmes úr? — kérdezte.

— Körülbelül egy órája. Sokat beszélt s mindig tréfásan, mielőtt elaludt, azt hiszem, az merítette ki.

(Folytatása következik.)

ELTÜNT NYÁR.

Köd, sűrű köd... S milyen korán, Megjött az őz egy éjszakán.

Tegnap nyár volt, fojtó meleg; Pörzsöltek a forró szelek.

A nap lángot szórt szerzetését. De este megdörögött az ég;

Zápor zúgott a síkon át, Elverte jól az út porát.

Aztán szép lassan esdegelt, Álomba mormoló az éjt.

Szememre is álomot szitált, S láttam ködtülve őzi tájt.

Utam nagy könnyes fák alatt Dérharmatos fűvön haladt.

A lég nyirkos volt és hideg... Fázom... s ámulva ébredek.

Az ég csak egy nagy szürke folt. Álom való hogy' összefolyt.

Egy éjszakán — egész csoda — A nyár, a nyár hogy lett oda.

Vargha Gyula.

CSAPATAINK BEVONULÁSA BRÓDYBA.

A BÉKE NYOMAI.

Az energiák hatástalansága ellene van a természet törvényeinek, a melyek nem ismerik és nem tűrik a következmény nélküli valóságot. Minden erőnek ki kell élnie magát valamely hatásban, mert csak a hanyag és rendszertelen berendezések produkálnak meddő mennyiségeket. A történelemnek ilyen üres mozdulatai nincsenek. A történelem akcióiban törvények és logika nyilatkoznak meg akkor is, a mikor a hajtó erők fölismerése az időnek egy bizonyos távlatát követeli: a jelen számára ködbe van burkolva. A nagy kirobbanások közvetlen indítékai lehetnek aktúlisak, sőt véletlenek, de a robbanás anyagát mindig készen találják. Tehát egy folyamat eredménye az, a mi a véletlen érintés hatását magának az érintésnek erejével aránytalanul növeli. Az ágyúnak már meg kell töltve lennie, hogy elsüljön és az elsütés lehet véletlenség, de a megtöltés soha se az. Legfőleg — titok lehet. Egy háborúnak, ha a méretei nem is világraszólók, mindig vannak előzményei. Akkor is, ha az előzmény nem is más, mint igyekezett az elkerülésére. A mi ellen védekezni kell, az nyilvánvalóan egy meglevő veszedelem, mert senki se dug revolvert a zsebébe, mikor a déli korszóra indul, a hol semmi-fele támadás nem érheti.

Európa utóbbi évtizedei a fegyverkezésnek sokszor szinte lázas munkájában teltek, holott bizonyos, ez a nehéz és költséges passzió nem volt a nemzetek önmagáért való gyönyörűsége. De megtették, mert aggodalmak gyötörték őket, a melyek ellen az éber felkészültségben és az ügynevezett egyensúlyban kerestek enyhülést. Hatalmi csoportok alakultak azzal a programmal, hogy a másik legalább is ne érezhesse magát feltétlenül erősebbnek az egyiknél. Ez a program maga demonstrálta, hogy kellett lennie egy másiknak is, a mely az egyensúly megszűnésére építette a maga terveit. Gyöngébbnek lenni veszedelmet jelentett és erősebbnek érezni magát a másiknál: a tette való rögtöni elszántságot. Európa már a háború előtt hosszú időn át infúziálva volt attól a kórságtól, a mely azután mérethetetlen és hevesebben példátlanul tört ki rajta.

A hódítás és a hadisarcz nélkül köntendő béke elve proklamáltatott. Még pedig igen becsületesen és jóhiszeműen. De legyünk őszinték: kinek fért el a képzeletében a lehetőség, hogy

ily határtalan energiák ily példátlan kitombolása a teljes nyomtalanságba veszhessen? Ki foghatta föl természetesnek, hogy a legutaltosabb mérkőzés, a melyet valaha az emberiség véres végzeté produkált, a döntésnek minden látható kiérvényesülése nélkül maradhasson? És ki érezhette erkölcsösnek, hogy milliók veszte csak mint egy nagy játék mulhasson el, a mely semmibe se ment azok részéről, a kik az érte való felelősség dobogóján állanak? Hogy mind-egy legyen: melyik nyert, melyik veszített, melyiké volt a győzelem és melyiké a bukás? Hogy a maga határát megtarthassa nemcsak az, a ki az ezért való véres viaskodásra volt rákényszerítve, hanem az is, a ki abba bukott bele, hogy ennél többet akart? El lehet fogadni egy ilyen megoldást akár természetesnek, akár morálisnak?

A probléma többé nem kell, hogy izgasson bennünket, mert feleletet kaptunk rá a valóságtól. A győztes határai majdnem érintetlenül és változatlanul maradnak: hadisarczot az elbukótól nem szed. De a ki legyőzött, azért veszít és fizet. Az energiák teljes terjedelemben kiérvényesülnek és az események logikája bekövetkezik.

Méreteken a háború kétségtelenül újat produkált. Soha a világ teremtése óta ekkora erő-tömegek egymásnak nem feszültek és a feszültségnek nemcsak a térbeli felülete, hanem a mélysége is túlhatolt minden fantázián. A világ-háború nem született akkorának, a mekkorává kialakult és mégis szigorú matematikája volt annak az állításnak, hogy kezdő súlyát se bírhatja el három hónapnál tovább a világ. Hamar meg kell szabadulnia tőle, mert különben össze kell roskadnia alatta. A súly még nagyobb lett és a háború a negyedik esztendejét éli. Másik teória volt: a szemben álló, egymással viaskodó energiák oly határtalanok, hogy a döntést maga a birkózás meg nem hozhatja. De a döntés már nemcsak megtörtént, hanem bizonyos, igen jelentékeny részen le is bonyolított. És pedig egészen a régi princípium alapján. Az vesztette el a háborút, a ki a csatákat elvesztette. Megmutatkozott, hogy nincs olyan széles kolosszus, a mely el nem dőlhetne. Oroszországot meg lehet verni, mondották, de legyőzni Oroszországot nem lehet, mert Oroszország olyan nagy, hogy csak nőni tud. Mondja-e még ma is ezt valaki?

Kiderült, hogy a méretek az energiák alap-

törvényeit, logikáját meg nem változtathatják. Ezen a földön semmi se határtalan, és a szabály ereje a legtávolabbi határokig is eléri. A csökkenthetőségnek és az oszthatóságnak a nagy kedvezőbb feltétele a kicsinél és a ki ez ellen konspirál elméletet, hamisan épít és törvény ellen beszél. A legnagyobb nagy is összeomolhat: a világ úgy van megszerkesztve, hogy ennek a súlyától se morszolódik szerke. Ez a szó tehát, hogy lehetetlenség, semmiféle eshetőség sorába bele nem komponálható.

A háború nem végződik úgy, hogy Európa arculatának vonásai meg ne változzanak, a mint hogy így nem is végződhetett. Ez a nyomtalanság irtózatos megcsúfolása és ledegradálása lett volna azoknak a határtalan szenvedéseknek és áldozatoknak, a melyeknek e szörnyű évek folyamán az emberiség a tűzében égett és könnyeiben fűdött. Az ilyen nagy krízisek illik, hogy nyomot hagyjanak a lélekben és nyomot hagyjanak az arezon is. A morálja a változásnak a lényegében mutatkozik meg és adja a maga dokumentumait.

Ha ellenségeink győznek: a térkép nemcsak még nagyobb változik, hanem a változásnak más is a jelleme. A győztes határai kiszélesednek, a legyőzötté elenyésznek. Az ő programjukban összetartásról, szétarabolásról és megsemmisítésről volt szó. A béke, a melyet a mi diadalunk diktált, egyetlen egy államot se ölt meg vagy kebeleztet be a győztes testébe, de levette a béklyót rab országok kezéről és évszázadok óta befalozott szabadságokat mentett át a megszokott élet folytonosságába. Holott nem mi voltunk azok, a kik az elnyomott nemzetek szabadságát használtuk — czézfóliának. A mi történt, logikus bekövetkezése volt harczunk eredményességének és épen e logikájában leghitelesebb mutatója a harcz eldőlésének.

Vae victis! Legyőzöttnek lenni rossz. De nem feledkezhetünk meg róla, hogy azt a sorsot, feketében, mint a hogyan rajtuk megteljesedett, minékünk szánták. Mennél kiáltóbb volt a szembenálló felek között az erők aránytalansága, mikor a viaskodás megindult, annál hangosabban árulja el: melyik akarta a véres próbatételt, bizva abban, hogy a kinek a javára eldől, csak ő lehet. A mi diadalunk nemcsak kötelesség volt, hanem erkölcs is, és nagy törvények érvényesülnek mindabban, a mi belőle következik. Ennek a meghitelésére az idő fogja megadni a szükséges távlatot. *Sigma.*

A BUFTAI TÁRGYALÁSOKBÓL: MACKENSEN ÉS GRÓF CZERNIN SÉTALOVAGLÁSA.

SZOLNOK FŐTERE ESŐBEN.

ARCZKÉPVÁZLAT (1878).

DEÁK-ÉBNER LAJOS KIÁLLÍTÁSA.

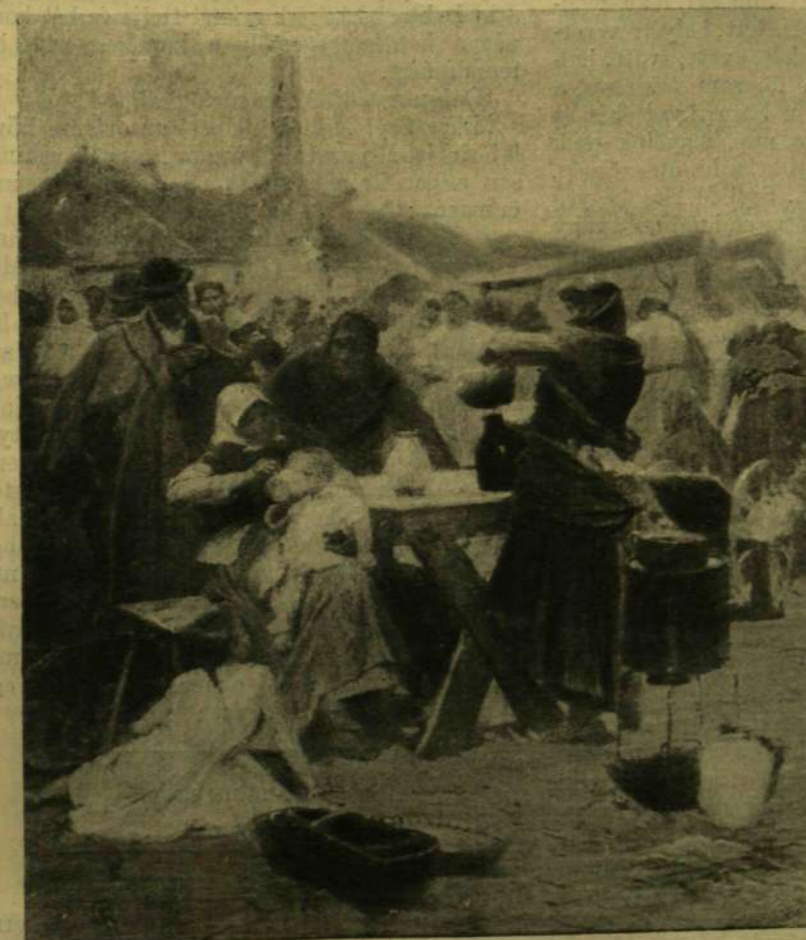
Az Ernst-múzeum legújabb kiállítása jó tanulság mindnyájunknak arra, hogy a XIX. század második felének festészete mennyire új átértékelésre szorul. Az idősebb festői nemzedékkel szemben a fiatalság bizony nagyon sokszor igazságtalanul viseltetett, ha az öregek nem szegődtek azoknak az eszményeknek szolgálatába, a melyek a modernség zászlajára voltak írva. Ez esetben is csak az történt, a mi az egymásra következő nemzedékek harczában történni szokott, az öregek nem nagyon értették meg a fiatalokat, de ezek sem siettek igazságosságban túltenni az öregeken: épséggel nem iparkodtak, hogy tagadhatatlan nagy érdemeiket észrevegyék, elismerjék. A nagyközönség is lassanként teljesen a modern irányokat istápolók befolyása alá került ékként a divat szárnyairól mélyre hullottak alá azok, a kiket nemrégiben még magasra emelt.

Közben lezajlott a harcz, a modernségnek elismertetéseért nem kell már többé küzdenie, selejtes elemei is elhullottak a küzdelemben, sőt lassanként az egykori eget ostromló forradal-

márok is azon kezdik magukat észrevenni, hogy ismét új törekvések új kora jön, egyszóval teljesen átsiklottunk egy szenvedélyektől mentesebb, higgadtabb kor talajára, a mikor nyugodtabban ítélnünk a multak felett. Mi sem gátol már abban, hogy az olyan festői kvalitásokat, mint Deák-Ébner Lajoséi, igazán megbecsüljük. Ez a kiállítás arról győz meg, hogy Deák-Ébner Lajos festőink legjavához számítható. Nem tartozik ugyan az iránymutató nagy egyéniségek közé, mert rendszeren másokhoz simult, de a mit az elmélyedés óráiban magáévá tudott tenni, azt lágyan modelláló tehetségevel újszerűvé és sajátossá tudta tenni.

Kiállítása hosszú fejlődéstől és sok tanulástól számol be. Müncheni akadémiai tanulmányait egy párisi tartózkodás szabadabb levegője követte, a hol megtanulta, hogy a festőnek a szín az igazi kifejezési eszköze. Még nagyobb jelentőségűek voltak számára a Szolnokon Pottenkőfő mellett eltöltött évek és még döntőbb, bár kevésbé kedvező befolyással nyult belé lelkébe Székely Bertalannak és Lotz Károlynak monumentális irányja.

Mindezen változások között a legmaradandóbb alkotásokra, tehetségének legsikeresebb kifejtésére a kilencvenes évek elejéig volt alkalma. Eddig az időig semmiféle vágyódás nem gátolta abban, hogy pompás színérzékét szabadjára eressze, hogy az emberi élet hétköznapi tarkaságán és zürzavarán elgyönyörködjen. Szolnoki képein lágy párázattal tompított, igen szép nedveses tónusu zsánerjeleneteket festett, a melyeken egyáltalában nincsen meg a korabeli zsánerképfestészet kaczer számítása és üres kiterveltsége. Ekkor sem volt a nagy méretek mestere, úgyszólván annál kifejezőbb tudott lenni, mentül kisebb térre szorította festményeit. Még nem igen komponált, de annál nagyobb közvetlen gyönyörködéssel festett, valami derült mámor vezette az esetét; tavaszias, lágy hangulatok mestere volt. Nagy ellentéteket színben, nagy lendületet a mozdulatokban ekkor még nem keresett, mindenképen csak a maga kiegyenlített, nyugodt összhangú, derült mosolyú, néha-néha pillanatokra elboruló lelkét vetette vászonra. Ez a Deák-Ébner Lajos, azt hisszük, mindenkor díszre lesz a XIX. századbeli magyar festészetnek.

LACZIKONYHA.

BAROMFIVÁSÁR.

DEÁK-ÉBNER LAJOS GYŰJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

BRODY OROSZ PARANCSNOKA ÁTADJA A VÁROST CSAPATAINKNAK.

HINDU TANULMÁNYOK.

Elbeszélés. — Irta László Géza.

Dr. Szyll Miklós, asztalára könyökölve, fáradtan emelte föl arcát két tenyeréből. Kénytelen volt megállapítani, hogy gondolatai lomhán és akaratának nem engedelmessé kovályognak fejében a bráhmánizmust, Indiát és új novelláját illetően, a melyben egy újszerű és groteszk lélekvandorlási esetét mesélve el, hősét végig akarta hurcolni a bráhmánista Indián, a tengeren, Londonba vinni és ott különös kalandok részesévé tenni... De ez még messze van! London, London könnyű megrajzolni: egy jó Baedeker, egy képes album, néhány modern útleírás; ha az ember ezeket egy kis képzelőtehetséggel élő egészévé hozza össze fejében, úgy járhat-kelhet Londonban, mintha ott született volna, igen, mintha cizilinderes *cockney* volna, a ki egy gyaipus-zsákon állva kiáltozza szét parancsait a nyüzsgő dockok mellett... Hát ez menni fog! De az a sok hindu szó és fogalom: *vana prasztha*, annyi, mint erdőbe menő, *guru* a mester, *ásrama* remete-tanya, áldozatok, templomok, szent majmok, Visnu, Siva, *avatára*... a német útleírások így mondják el, az angolok másképen, a francziák a festői külsőségeken akadnak meg, az olasz Mantegazza meg egyenesen hajmerszét együgyűségekről beszél hosszán, unalmasan, valóságos erkölcs-papoló néprajzi! De ki az ördög látott folkloret meg útleírást, a mely erkölcsi borzadályllyal szemléli más világrészek szokásait s a legfontosabb részleteket szemérmesen elhallgatja?... Mi az ördögnek is fogtam ilyen exotikus tárgyat feldolgozásához? Ha már külföldi témákat keresek, miért nem teszek úgy, mint Szini Gyula, a ki utazásainak emlékeiből ír smaragd színben ragyogó angol novellákat, Párizs meleg tónusú, rózsaszín kódébe burkolt lagy és finom történeteket? Ott van Molnár Ferenc! A mai Pest, állatkert, disznótör a Lipótvárosban, a gyerekek, a ligeti hajóhintás legény... ezek témák! Biró Lajos körül néz a kávéházban, a köruton, a villamoson és van témája! Móricz Zsigmond kimegy a keleti pályaudvarra s visszajövet a villamoson, hála a közlekedési akadálynak is, megvázol egy paraszt-regényt; megebedel, fölül a kofahajóra s mire kiér Leányfalura, legalább öt népies témát összenézett magának. Ezek a nagy írók, nem ügyes írók csak. A nagy írót mindig ügyes írót is és vald be magadnak, Szyll Miklós, hogy te egy tehetségtelen másodrangú alak vagy, a ki kétségbeesett, fejére állított témák után vagy kénytelen szaladgálni, ha valamit, hogy úgy mondjam, a fene egyen meg — teremteni akarsz.

Erre Szyll Miklós, aki nemcsak író, hanem középiskolai tanár is volt s így nem csoda, ha némi önismerettel rendelkezett, fölállt, hátraemelte maga alól a székét, levágta, elégedetlen pillantást vetett az íróasztalára és kiment az előszobába. Belepillantott a tükörbe, de gyorsan

elfordult, hogy ne is lássa magát, beleráncsi-gálta két karját a tavaszi felöltőjébe és elindult hazuról — felejteni.

Az utca mocskos, az emberek sápadtak, hanyagok és kopottak, az ég szürke, csak a hirdető-oszlopok világítanak tarkán és fizetett jókedvvel az általános roskedvű nyomorúságban.

Mozsi! Lássuk, hátha moziba lehetne menni! «Víziló- és oroszlan vadászat Afrikában.» Ide nem megyünk. «Saját magának csapdájában. Felesem férje. A halálfelvonás.» Eh, mit nézem én ezt a sok értelmetlenséget?

Szyll Miklós elkapta a fejét s szemé a legközelebbi hirdető-oszlopon akadt meg: «Új műsor. A mint lassan közelebb lépegetett, szíve hirtelen megdobbant, ezt a szót olvasta ott lejjebb valahol: «hindu.» Izgatottan közeledekett még jobban. Semmi kétség! «Lalita, hindu szépség.» Na, hát ezt meg kell nézni! Hol is? A Fővárosi Orteumban. Megyek.

Szyll villamosra ült, a Nagymező-utcánál le szállt s mint a ki nagyon fontos dolgot művel, megindult a mocskos aszfalton, az orfeum felé — jegyet váltani.

Előadás előtt egy negyedórával már megjelent a nézőtér, körültekintett, helyére vezetette magát, vacsorát rendelt, evett, ivott, halkán, kis mozdulatokkal, föl sem tekintve a körülötte szorongó, minden bizonytalan és izadó burzsoáknak. Ronda nép, legyetek csak Biró Lajosé. Az enyém Lalita, a hindu szépség, már tudniillik, mint téma. Szyll Miklós kegyes hangulatban volt, tapsolt a chihuahua vagy hasonló nevű idomított kutyáknak, az izmos és öntudatos kerékpár-művésznek, a modern szalon-herculesnek, a ki divánnyal, szekrényvel, ágyúgolyókkal zsonglörködött — minden kinek, két- és négy lábú művésznek személyválogatás nélkül. Most jön Lalita, mondta magában Szyll s hogy zavarát palástolja, nagy hanyagul és körülmenyesen, unott ajkbiggyével rágyujtott egy cigarettára. A szinpad elcsótvált, a zenekar idegen hangokba vonaglott fel, szokatlan dünyögést, makogást hallott. És kijött egy bálvány. Nyakától földig érő nehéz, sokszínű, aranyos, sötét pompájú ruhában. A fején... Mi is volt a fején? Szyll Miklós pontos megfigyelőképesége, minden megfigyelését szavakba öntő készsége cserben hagyta. Az a fej olyan volt, mint egy kas, fekete kas (ez az, Szyll Miklós szelleme kezdett meghihletődni), a mely körül gyémánt-méhek rajzottak mozdulatlan remegésben. Gyönyörű cigány arc, de rettenő arányú... Már bocssáson meg, nagysád, ilyen óriási pcfikát még soha életemben nem láttam. A bálvány megbillentette egy kissé arca fölött azt a haj-bazilikát és kinyitotta a száját, mint egy zsliptet, a mely mögül mély torokhangon hihetetlen erővel görgött elő egy eredetileg talán mélabúsnak, halknak szánt egyhangú dal. A bálvány lágyan bömbölt; úgy bömbölt, mint a fülemile, mondaná Zuboly, a

kitűnő takács. Az emberek egymásra néztek, de szólni egyik sem mert, részben azért, mert a bálvány csakugyan szép volt, részben, mert senkinek sem volt kialakult vélménye sem Indiáról, sem a hindu dalköltészetéről, sem a hindu disease-ökről. Nem is annyira disease, gondolta magában Szyll Miklós, mint inkább beumbeuluse. És nevetett.

Pedig mindez alkoskodás, pesti hányavetiség volt csak. Alapjában véve Szyll Miklós meg volt kissé rendülve. Őnem ilyenek képzelté a hindu nőt, hanem áttetsző testűnek, lengének, soványnak, a kiből csak óriási szemei élnek vadul, teljesen, erőszakosan, nagyvonalúan. E fajta nőhöz képzelt egy országot. Most itt áll előtte a hindu nő, valóságos hús-torony, izmos, erős, anyagian érzéki; szükségképpen más országot kell az ilyen nő mögé képzelni. Ennek az arányai megérthetők a hindu emlékek hihetetlen arányait is. De hátha nem hindu?... Egy szó mint száz, az itt a kérdés, félre dobja-e az egész hindu novellatervet, vagy világosságot hozva a homályba, meginduljon a helyes uton. No, és hogyha csakugyan hindu, mennyi mindent lehetne tőle megtudni, hogy él a nép, hogy él az úr, milyen az utca képe, milyen szagok vannak a levegőben, milyen az alkony sajátos helyi színezete, milyen ruhában jár a tudós *guru*, milyen is alapjában véve egy olyan *ásrama*... egy egész csomó fontos dolgot, a melyeket különben nehéz munka árán és mégis csak hiányosan szedhetek össze különböző könyvekből. Tehát borzasztó fontos volna beszélnem vele! De hogyan kerüljek közlébe?

S mialatt a szinpadon a legkitűnőbb angol zenéből hozt ki füttyöt, madárcsicsergést a hajából, nadrágjából, könyökéből; mialatt a legjobb német operett dobálta szerteszét a bécsi Ronacher legszebb női trikós lábait; mialatt híres márványszobrok mozdulatlanságát alakította egy fehérre meszelt hibátlan nő test; mialatt mit tudom én, mi ugrált, danolt, erőlködött, csillogott a szinpadon, addig Szyll Miklós egy hosszú tervet főzött ki magában a bálvány megközelítésére névjegyvel, portással, öltöztetnével, majd elvetette, újra elővette, de a névjegyvet lángoló szerelmes levéllel, a portást pinceszérel helyettesítette; ezt is elvetette, mert hisz ő nem udvarolni akart Lalitának, hanem a magyar irodalom érdekében csak egy látogatást tenni nála. S e célhoz viskó eszközök elérésére három koronát ajánlott fel magában a nemzeti génusznak. Mialatt az utolsó szám hadonászott a szinpadon, végire is járt a dolognak a legteljesebb eredménnyel: egy koronát kapott a pinceszér, a ki megjelölte azt a személyt, a ki Lalita lakásának címét tudja és két koronát a kérdéses személy a kérdéses cím be-mondásáért.

«Dob-utca 32/A, magasföldszint 4.» Mikor Szyll Miklós kilépett az orfeum bűvös labirintjából a szabad levegőre, nagy nyugalmasan cigarettára gyujtott s így szólította meg önmagát:

— Na, látod, még sem veszett kárba a mai nap. Másnap délelőtt féltenekétkor Szyll Miklós szakettben, barna kutyabőr-kesztyűben, patrics-nádbottal kezében becsengetett Lalita ajtaján. Egy agg nőnemű majom, a kinek ember formája volt, vagy talán fordítva, maga se tudta hirtelen megmondani, pedig a legjobb szemű magyar írók közé tartozott (a kártya-asztalnál szögezték ezt le róla a Fészekben), gyors idegen szóval fogadta, a melyről rögtön megállapította, hogy angol. Illedelmesen kalapot emelt, mondott valamit, a miről az agg jelenség úgy látszik, nem állapította meg magában, hogy az angol, mert németül tudakozódott tovább. Erre Szyll mosolygott, elhárító mozdulatot tett, kigombolta zsakettje két gombját, tárczájaért nyúlt, a melyből kivett egy francia szövegű névjegyvet:

NICOLAUS DE SZYLL
docteur des lettres
rédacteur de la revue hongroise «Arts».

átnyujtotta az öserdők agg lakójának, a ki erre a látogatót be-bocsátotta az előszobába s a névjegygyel eltűnt — a dzsungelben, gondolta Szyll és mosolygott.

Szyll és mosolygott. Szél előszoba fogságan egy igen szép, mindkét

oldalán hordható női tavaszi kabát függött, egyébként semmi nevezetes nem volt észlelhető.

Az anyacsimpánz megjelent, a látogatót bevezette a szobába és a tőle már megszokott majom-gyorsasággal elenyészett.

Szyll meghajította magát s egy pár, még tegnap este összeállított keresetlen szóval köszöntötte Lalitát angolul, jelezve egyúttal jövetele célját is. Aztán körülnézett. Határozottan meg volt lepette.

Ezerszer látott, nem nagyon izlésesen, de nem is izléstelenül berendezett szoba, olyan jobb pesti butorozott szoba; középen egy kerevet s a kereveten egy magas, erőteljesen fejlett, de karcsú leány kék selyem pongyolában, a mely alól merészen és kíváncsan gömbölyült elő és karcsult rögtön a finom bokáig áttetsző kék selyem harisnyába bujtatót lába; cipője magassarkú, bájós és magas ívet hajtva keskeny orra futó kék sávos selyem volt.

Szyll még be sem fejezte üdvözlését, Lalita már könnyedén felugrott fektéből, elébe lépett, megrázta a kezét és ránevetett:

— No, végre valaki! Már kezdtem borzasztóan unni magamat Budapestben.

— Félek, hogy én még csak növelni fogom unalmát — szól szerényen Szyll, arra gondolva, hogy Lalita most megkérdezi, miért s ő elkezd a novellájáról, az adatgyűjtés nehézségeiről beszélni és megkérni, hogy részletesen kikérdezhesse Indiát illetően. Egy félóra alatt mindent meg fog tudni, a mit akar.

De Lalita egy félre nem érthető, kaczer pillantást vetve a szép szál elég jó angol-utánzat fiúra, így szól:

— Ugyan!... Ellenkezőleg! Üljön le, kérem! Lalita visszafeküdt a kerevetre, Szyll leült előtte egy puffra s belátta, hogy itt minden gyorsan fog menni, kivéve az adatgyűjtést. Mesés India, kincsednek egy csekély, de nem megvetendő része varázslik elő tökéletes vonalakban a kék selyem harisnya alól...

— Látott tegnap este?

— Igen. El voltam ragadtatva. Csak kár, kár, már bocssáson meg, hogy ezeket a gyönyörű lábakat elrejtette az alá a bálvány-köppönyeg alá.

— Bálvány-köppönyeg?... — nevetett Lalita. — Nem baj! Annál nagyobb a meglepetés. Nem igaz?

— Tökéletesen igaz.

— De azért szám az enyém, úgy-e?

— Nagyon szép. Ez a kis angol jókedvű sopp azonban mégis jobban áll magának, mint az a haj-torony.

— Torony?... Nem rossz! Maga hát nem nagyon lelkesül Indiáért?

— É-én? Ellenkezőleg. Azért jöttem, hogy behatóbban megismerkedjem Indiával — jelentette ki Szyll együgyű komolysággal. De a finom női megérzés előtt nem lehet az ember elég együgyű.

— Vigyázzon arra, a mit mond és ne gonosz-kodjék!

Így szólva, Lalita félrehajította a fejét, szemé szintjébe emelte a mutatóját, tréfásan megrázta, aztán halántékának támasztotta s szemé, hogy azt ne mondjam, egy pillanatra ön-felkőden lecsukta.

Szyll egy csöppet sem tiltakozott a félreértés ellen, a mely ilyen vakmerő és szellemes színben tűntette fel.

OROSZ KATONÁK A PEGYVÉREK LETÉTELE UTÁN HAZAFELÉ MENNEK. — Buda felvétele.

— Mondja, Lalita, maga Indiában született?

— De mennyire Indiában! Kalkuttai vagyok

— Igazán? Roppant érdekel Kalkuttát. Szép város?

— Gyönyörű szép! A csauringi negyed, az európai rész csupa széles utca, csupa palotásor. — No és a benszüllöttek városrésze, az lehet még festői, különös, megkapó, a valódi Indiának egy darabja... — sietett Szyll rátérni a dologra, de Lalita egy megvető közlegyintése visszagyúrte torkába a szót.

— Ugyan menjen! A Black Town érdekes? Dehogy! Szűk utcák gomolyaga, valóságos piszokfészek.

— Maga nem is hindu, Lalita, maga egy elragadó, bizonyisten, elragadó angol leány!

— Én? A legistább hindu, a mi csak volt valaha a világ.

— Milyen kaszthoz tartozott az édesapja?

— A papa? A vasuti alkalmazottak kaszthoz.

— De mégis mi volt, brahmin vagy ksatrija?

— Ugyan, miket mesél! Vasuti ör volt, ha épen akarja tudni.

Hogy is mondják azt, kérem, mikor valakiben egy világegyetem összeomlik? Hát ez történt most Szyll Miklóssal. Ránézett a leányra, mint az útját tévesztett ember a lába alól hirtelen elfogyó erdei ösvényre... Hát most mi lesz? Most hol folytassa? Vagy hol kezdje?

Lalita is ránézett, előbb mosolygva, aztán komolyan s fekete pillantása mögött kigyúlt a vágy, a kaczeróság két kis villamos lámpája. Szyll ámulatát úgy értelmezte, hogy kedves, eleven, csókos nőiségének köszönheti s az adatgyűjtő komoly író nem is állt messze attól a ponttól, hogy egyszer csak odaborul a divány elé s száját odata pasztja a kék ködön átparázló lábra. De elrettenett magától ezt a gondolatot részben azért, mert nem ezért jött, részben azért, mert megtanulta a középiskolai tanári körökben az artistánót általában veszedelmes demónnak, vámpírnak tartani; így szólott tehát:

— O, a bráhmánizmusnak azokon a gyönyörű, lelket feszítő, szinte őrzőgő ünnepein biztosan elment Visnu templomába!...

— Szó sincs róla. Én keresztény vagyok.

— Még az is! — kiáltott fel kétségbeesetten Szyll. — De a Visnu szekerét, a melynek halála

taposó kerekéi elé rajongva veti magát a hívó, azt csak látta?

— Csak rajzban. Különben sincs már minden úgy, mint régen volt... Hanem azt láttam, a mint a kormányzó automobilja egy embert elgázolt... — Lalita összerázkódott s tekintete lágyan feledkezett rá aztán a fiúra.

— Milyen szép maga! — szólott egyszerre minden ok nélkül Szyll.

— Hogy tetszem magának jobban, most vagy a szinpadon?

— Most!... Így! — s gyöngéden a lány keze után nyúlt. — Kedves, kedves Lalita — mondta, tördelte egész halkán — én, én... magáért... (gondolj az adatgyűjtésre, Szyll!) akár *vana prasztha* is lennék.

— Mért akar értem az erdőbe menni? — csudálkozott Lalita. — És honnan tudja ezt a két szót? és mit akar velem mondani?

Szyll restelkedett:

— Én magam sem tudom. Csak úgy mondtam.

— Tudja mit? Hát menjünk csakugyan erdőbe. Hallom, hogy a Stadt-wäldchen igen csinos hely. Ebédeljünk együtt.

— Ezer örömmel, Lalita! — mondta Szyll szabadon egyik novellája után.

— Gyujtson rá addig, átöltözöm, mindjárt kész leszek — s már el is tűnt a szomszéd szoba ajtajában, de nem a nélkül, hogy csókot ne intett volna vissza ámuló látogatójának.

— Menjen ki az Andrassy-utra, úgy a ligetbe, végig a Stefánia-n a víztoronyig s vissza a Wampetichhez — rendelkezett egy félóra múlva Szyll Miklós a ház előtt megálló kétfogatúval. Büszkén tekintett szerte: maga elegáns; a lány szép és feltűnően érdekes jelenség, fél fejével nagyobb ő nála; a kocsinak szabályszerű nagy-pépasz nadrága, vastag sarga cipője van; a lovak elég kövérek s a farkuk hihetetlenül kurta. Szerette volna magát messziről látni, csodálni.

— Ez az Andrassy-út, Lalita! Szép?

— Nagyon emlékeztet Párizsra, sőt Kalkuttának is van egy ilyesféle utcája.

A Köröndön egy oszadlókor arc felülemelte el a kalapot egy tétozó kéz. Szyll készséges, sőt túlzó udvariassággal köszönt vissza elegáns fészerkesztőjének. Lalita is észrevette:

— Ki volt ez?

— A fészerkesztőm.

Egymáshoz simultak.

Ha nem is bankár vagy gróf, de nem egészen szegény fiú, becsületes, egészenes, szimpatikus külsejű... no, és művész, író... arra az egy hónapra, már csak huszonöt nap különben is, míg itt leszek ebben a fészekben, épen meg fog felelni — gondolta Lalita.

Kocsi: húsz korona, ebéd: húsz korona, 40-vábbi apróságok: ezer korona... pénz kell fölvennem valahol... ezeröt száz koronát fogok felvenni... még a fizetésem is hozzá... elő-legek... megérdemli... két hétig... eh, egy hónapig úr leszek, a kinek valóságos hindu lánya a babája s milyen szép!... a novellának azonban kampez! — gondolta Szyll.

Megfogták egymás kezét s Lalita ebben az alakban közölte előbbi gondolatait:

— Egy picit, picikét szeretni fogom, jó?

— Édes, édes, édes kis Lalitám!

A hangjuk lágyan zengett s szemük nedves fényben csillogott.

SZAKMÁNYOLT VONTATÓGÉP SZÁNTALPAKKAL ELLÁTVA.

KATONÁINK VISSZATÉRÉSE AZ OROSZ FOGSÁGBÓL.

OROSZ FOGSÁGBÓL VISSZATÉRŐ NÉMET KATONÁK OROSZ KATONÁK TÁRSASÁGÁBAN.

HAZA AZ OROSZ FOGSÁGBÓL. — Bafa felvételei.

A LENGYELI TEMPLOM A KORMÁNYZÓSÁGI PALOTÁVAL MINSK BEN.

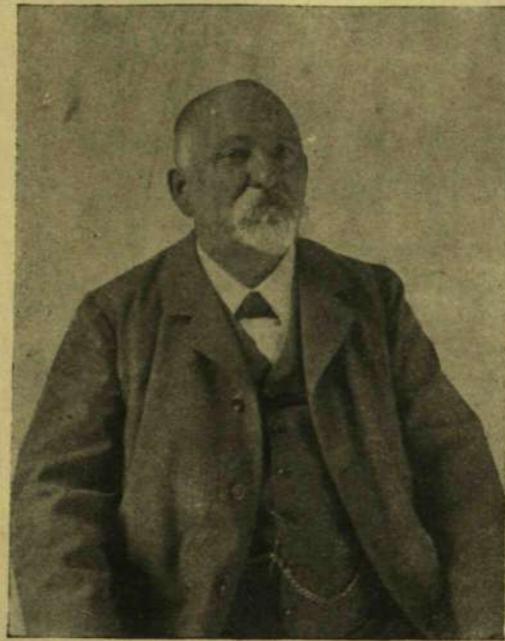
ÉLET MINEK UTOZÁIN.

A NÉMETEK ELŐNYOMULÁSA OROSZ FÖLDÖN. — Bafa felvételei.

HALÁSZ IMRE.

1841—1918.

Halász Imre körülbelül utolsó köztünk maradt aktív tagja volt annak a politikusi nemzedéknek, amely a kiegyezés létrehozásával és meggyökerezésével megvetette a mai Magyarország alapjait. Még a kiegyezést előkészítő küzdelmek és viták idejében tűnt fel a magyar sajtóban erős, energikus és hozzáértő publicista tolla s mint egész fiatal ember abba a környezetbe került, ahol Deák, Andrássy, Eötvös, Kemény Zsigmond és társaik a nemzet sorsának nagy változásán dolgoztak. Kemény Zsigmond volt ennek a körnek a publicisztikai vezére, a kinek példája és hatása irányadó volt mindenkire, aki tollal szolgált a magyar ügyet. Halász Imrere is, aki igen hamar az első, a legtekintélyesebbek közé jutott. Olyan képességei és tulajdonságai voltak, amelyek akkor ritkaság számba mentek magyar politikusi és publicisztai körben. Értett a közgazdasághoz és pénzügyhöz, a mint akkor kevesen, a mi már maga is jelentős pozíció és tekintélyt biztosított neki az ilyenekben járatos magyar politikai világban. Erős érzelme volt a politikai eszmék, irányok és áramlatok iránt, megvolt benne az igazi publicista kontaktusa a jelennel s a jelen követelményeivel. Nem volt doktriner, de erős, pregnáns, energikus egyéniség volt, a ki nyomtatékkal és tekintélyvel tudott szót emelni a maga álláspontja mellett. Támogatott tollal nem egy vezérpolitikust, de egyiknek sem adta magát szolgálatába, meg tudta őrizni a maga erkölcsi függetlenségét. Gondolatokban gazdag és éles dialektikájú ember volt, a ki teljes tájékozottsággal tudta áttekinteni a politika szövevényeit s minden kérdéssel szemben fel volt készülve az argumentumok gazdag készletével. Európai műveltségű volt, de igaz magyar; magas szempontból tudta szemlélni a világpolitika dolgait, mindig megtalálva azt az álláspontot, a melyet a magyar érdek diktál a magyar politikuskak. Mindezek mellett pedig jó író volt, zamatos stílusú, energia és tempera-

HALÁSZ IMRE.

mentum sugárzott ki írásaiból. Akkor még a politikai vezetők nem volt az a könnyed, a közhangulathoz könnyen alkalmazkodó s felületes politikai tanultsággal is beérő műfaj, mint ma, — közelebb állott a politikai essayhoz, alapos tudományos képzettséget kívánt, a kérdések komolyabb és objektivebb tárgyalását, az argumentáció nagyobb gazdagságát. Halász Imre ebben is kitűnő volt, a legkiválóbbak egyike korában.

Nemcsak hivatása, hanem szenvedélye is volt a publicistaság. Fiatal korában fényes karriérral kecsesítő állásokat foglalt el. Vezetője volt gróf Andrássy Gyula alatt a miniszterelnökség sajtó-osztályának, később gróf Lónyay Menyhért alatt a pénzügyminiszteriumban szolgált. Egy időben szó volt arról is, hogy a budapesti egyetemen tanszéket kap. Lehetett volna kép-

viselő s a milyen kitűnő és erős akaratú ember volt, elérhetett volna mindenfelé, a mit politikai pályán el lehet érni, de ő mindig csak visszatért a publicista íróasztalához, a pokat szerkesztett, vezércikkeket írt, néhány röpiratot is, budapesti magyar és német lapokba dolgozott rengeteg sokat — a politikai hatalomhoz sohasem kívánt közel férközni. A kilencvenes évek közepe táján egyszerre elhagyta, nyugalomba vonult s jó ideig nem vette kezébe a tollat. Mintegy tíz év előtt azonban újra feltűnt a neve és munkája, de már ekkor nem vezércikkeket írt, hanem a politikai essay nálunk meglehetősen parlag területére lépett át. Tanulmányai a múlt század közepének magyar államférfairól, melyeket eredetileg a *Nyugat*-ba írt s később *Egy letűnt nemzedék* című alatt könyvben is kiadott, majd nagyrányú könyve, *Andrássy és Bismarck politikájának kapcsolatairól*, számos kisebb cikke, köztük néhány a mi lapunkban is, új oldalról mutatta be, mint a közelmúlt magyar közéletének történetíróját.

A mai nemzedék, a mely annak idején nem volt tanúja publicista munkásságának, szinte fölfedezte őt, mint új irodalmi értéket s ünnepléssel, őszinte szeretettel vette körül tisztessé alakját. Az öreg úr úgy állott a fiatalok előtt, mint egy elmúlt kor ittmaradt emlékköve. Késő öregkorában is friss emléje, éles ítélőképessége, ritka memóriája s a mai idők kívánalmairól fogékonysága bámulni való volt ép úgy, mint hatalmas testalkatának ellenálló képessége az idővel szemben. Csak mintegy két hónappal ezelőtt tört meg ereje: agyszélhűdés támadta meg, a melyvel erőteljes fizikuma sokáig küzdött. Két hónapi szenvedés után érte el a halál.

A *Vasárnapi Ujság*-nak külön gyásza az ő halála: egyike volt legreggeli munkatársainknak — régebb időben a lap legszorosabb köréhez tartozott, számtalan cikket írt aktuális eseményekről, életrajzi tanulmányokat nevezetesen szereplőkről s az utóbbi években is gyakran felkereste a punkat érdekes és magas munkáival. Halás emlékezetünkben őrizzük nevét.

hogy az üzlet megkezdése előtt ötven fontot depónál és ezt az összeget mindig megújítja, valahányszor azt a szövetkezet tagjai kimerítették. Csek beszél. A mikor Denry a boltból távozott, Bostock neve ott díszlett a lajstroma élén és ezt a többi boltban döntő bizonyítékul használta fel. De az előítélet fiatalosága iránt erős és általános volt. «Mindaz, a mit mond, így lehet, mondják a kereskedők, de ön még olyan fiatal!» Mintha csak azt hitték volna, hogy harmincz éven alul minden ember vagy gazember, vagy bolond, épen úgy, minthogy ötven éven felül mindenki vagy bolond vagy orvos. A nehézségek ellenére is azonban nem sokára teleírhatta listáját a kereskedők nevével, a kik az üzletbe belebocsájtokoztak.

Az anyja ezt mondta:
— Miért nem növesztesz szakállt? Pénzt költesz borotvára, kőszőrűkőre, szappanra és kefére, e mellett még negyedórát pazarolsz el naponta az idődből és meg is vágod magad, mindezt azért, hogy megszabadítsd magadat attól, a melynek üzlettedben a legjobb hasznát vennéd! Szakállal legalább is harminczegy évesnek látszanál, az apádnak nagyszerű szakálla volt és neked is lehetne, ha akarnád.

Ez a mondás böles mondás volt. De Denry nem fogadott szót. Piperközezzel kezdett válni, ez volt az ellenkezésének igazi oka!
Végtere terve végrehajtásához már nem hiányzott egyéb, mint a mit Denry ehelyes kezdő lépésnek nevezett. Szóval, valami alkalmas beharangozás. A *Signal* egész első oldalát megkaphatta volna huszont fontért. De ő annyira hozzászólt már az ingyenreklámhoz, hogy rossz előjelnek tűnt előtte, hogy fizessen is a hirdetésért. Ekkor jutott eszébe a Chelli grófnő, a ki ekkor véletlenül Knypeban időzött. Tudta, hogy ha meg tudja nyerni ezt az előkelő arisztokrata hölgyet, a volt polgármesternét, ezt a szeretetreméltó boszorkát, a környék jóltevőjét, hogy tisztelje meg védnökségével a szövetkezetet, a siker biztosítva volt. Az Ötvárosban ugyan mindenki fintorgatta az orrát, ha a grófnőről esett szó és minden lében kanálnak neveztek;

III.

Denry, mint az Ötváros polgárainak nagyobb része, régebben gyakran járt a Sveyd Parkba, mert a tulajdonos nagylelkűsége folytán a park egy része mindig nyitva állt a közönségnek. A sveyd-parki uszonna volt csütörtök és szombat délután az Ötváros egyik fő szórakozása. De a kastély magánkertjében még sohasem járt. E magánkert közepén állott a kastély, rengeteg vaskerítéssel elzárva, mint állatkertben az orosz-lán ketrecek. A nevezetes látogatás a szép őszi délutánon történt. Denry erős szívdobogással lépett át a kerítés szárnyas kapuján és lassacskán sétált fel a széles, kavicsos kocsiúton, a mely egyes vonalban a kastély főhomlokzatához vezetett.

Most már határozottan ült, hogy nem hozta ide az őszerét. A mint közelebb és közelebb ért a grófnő házához a főbejárathoz, látogatásának oka mind nevezetesebb színben tűnt fel előtte. Hasztalan idézte emlékezetébe, hogy a grófnővel már egyszer táncolt a városi bálban, ott pompásan mulattatta és utóbb még vissza is szolgáltatta neki elvesztett legyezőjét; hasztalan idézte emlékezetébe azt is, hogy ő kivételes fiatalember, kivételes a hírneve és hogy ő minden férfival és minden nővel egyvívású e földön; hasztalan emlékezett vissza arra, a grófnő mi-

lyen híres a szeretetreméltóságáról és arról az igyekezetéről, hogy az Ötváros javát elősegítse: ez a látogatás mégis csak nevelés maradt. Irnia kellett volna. Vagy legalább is frásban bejelenteni a jövetelét. De alig egy órával ezelőtt még úgy okoskodott, hogy legjobban, ha meglepetésszerűen, minden előzetes figyelmeztetés és előkészület nélkül iparkodik a grófnőt megnyni!

Ezalatt az egyik oldalról kétfogatú csukott hintó robogott a kastély bejáratához és az inas leugrott a bakról. Denry nem láthatta tisztán a hintó utasát, de annyit látott, hogy a kocsiból hölgy szállott ki. A grófnő, nyilván, épen most tért haza sétakocsizásából.

Meggyorsította hát lépteit, mert szívében mégis csak bátor fickó volt.

«Végtere, meg nem ehet!» biztatta magát. Ez a bizonykodás teljesen megdönthetetlen volt ugyan, de azért mégis csak megmaradt vakmerő szívében az okatlan félelem, hogy hátha mégis megeszik!

Miután a kocsi megkerült, a mi még soha sem tapasztalt órák hosszát tartó kinnak látszott, felment a lépcsőkhöz a bejáratához. A kocsi ugyan teljesen ártalmatlannak látszott, úgy ült a bakon, mintha kőből faragták volna. Denry mégis szívesen adott volna legalább tíz fontot azért, ha hirtelen a klubjában vagy akár a templomban lehetett volna. Kereste a kapu csengőjét. A bejáratnál egy hölgy jelent meg. Denry először azt gondolta: a grófnő! és egész bátorsága az inába szállt. Szerencsére nem a grófnő volt.

— Kik keres? — kérdezte a feketébe öltözött hölgy.

— Bemehetek a grófnőhöz? — kérdezte válaszul Denry.

A hölgy rábámult. Denry átnyújtotta neki az e célra mellényzsebébe előkészített üzleti névjegyet.

— Megkérdezem a grófnőt, — mondta végre a feketeruhás hölgy és távozott.

Denry a hölgy kiejtéséből azt következtette, hogy nem angol származású. A hölgy eltűnt a szárnyas ajtón; és Denry

A KÓPÉ.

Regény. (Folytatás.)

Irtá Arnold Bennett. — Fordította Németh Langheilm Irma.

Az ösvérfogat azonban nem meríti ki Denry újabb fényezésének lajstromát. Volt más egyéb is. Irodát nyitott a Szt. Lukács-téren és irodaszolgát fogadott hozzá. Sőt valódi másolóprést is szerzett. Az ajtaja külső részén pedig az a kicsi címke díszlett, a mely egyszerűsége napjaiban az anyja ajtájához volt szegezve. Az anyja vas állhatatosságú jelleme kergette őt, tulajdonképpen az irodabérlő különcökódésébe. Mert, bár három hónapnál is rövidebb idő alatt ezer fontnál is többet keresett Llaududnóban a mentőesónakjával, nem tudta rávenni az anyját, hogy átköltözzék csak valamivel is nagyobb házába, a hol az egyik szobát irodának használhatta volna. Machinné még saját foglalkozását sem adta fel. Tovább járt varri. Kijelentette, hogy a mióta férjhez ment, ő mindig abban a házaeszkában élt és mindig dolgozott és ő itt is akar meghalni és tovább dolgozik; és különben is Denry azt teheti, a mit akar. Denry vakmerő ifjú volt, de nem volt elég vakmerő arról még csak álmodni is, hogy elhagyja az anyját; mellest, az ő része a háztartás költségeiben csak heti tíz shillinget rúgott. Azért bérelte az irodát és fogadta fel a szolgát és részben azért is, hogy anyjának megmutassa, hogy most igazán azt teszi, a mit akar.

Így neki, abban a korban, mikor más, képzelttel meg nem áldott ifjú idősöbbségek megdölgőségéért koptatja könyökét és örül, ha havonként egyszer szivarra is telik, neki saját üzlete, szolgálja, háza és olyan magánfogata volt, a melyet az Ötvárosban az egyetlen példány által képviselt állatfaj hozott. Kevesebbet költött, mint keresett; és körülbelül két év alatt kis részben takarékoság, jórészt azonban mérés, de szerencsés elhelyezések által megdupláztta a laududnói ezrest és megnyerte a Szt.

Lukács-tér sarkán álló bank üzletvezetőjének a tiszteletét, a ki a legérzékenyebb emberek egyike volt azok közül, a kik valaha ráírták egy csekkre, hogy kifizethető.

Denry azonban még sem volt megelégedve. Titkos keservek mardosták, a mi részben abból a tényből keletkezett, hogy lassanként megszűnt «kópé» lenni és részben abból, hogy vagyonát hat hónaponként nem tudta megkészszerezni. Nem értette a pénzpiacot, az értékpapir piacot, sőt még a *Signal* gazdasági cikkeket sem értette meg; de azért mégis pénzügyi tehetségnek tartotta magát és úgy érezte, hogy mint ilyen, bizony csak tengődik.

II.

Egy szép napon a nép Denry irodájának ajtáján a következő felírást fedezte fel:

Ötvárosi Általános Takarékosági Szövetkezet. Igazgató Machin E. H.

Új eszméje támadt.

Számos kereskedő alapított őszszel speciális szövetkezeteket — libaszövetkezetet, pulykaszövetkezetet, whisky-szövetkezetet — karácsonyig terjedő időtartammal. E szövetkezetek szerény tagjai bizonyos összeget fizettek hetenként a kereskedőnek, a ki a megőrzésért semmit sem számított és a megállapított időszak végén — legtöbb esetben karácsonykor — az egész befizetett összeget javakban és pedig élő vagy holt javakban ehető, inható és hordható javakban fizetett vissza. Denry terve általános, nem egyfajta, de minden képzelhető javakra kiterjedő, u. n. takarékosági szövetkezet alapítása volt. Az egész Ötvárost akarta felölelni. Már látta, a mint negyven ezer iparoscsalád fizet be hetenként a szövetkezetébe. Már látta, mint lép a szövetkezet összeköttetésbe az egész kerület fő üzletembereivel úgy, hogy tagjai a szövetkezet jégei ellenében tényleg ott vásárolhatnak, a hol akarnak. Szövetkezetét már olyan hatalmasnak látta, hogy egyetlen kereskedő sem nélkülözheti vele az összeköttetést. Ő, a ki bele-

vitte egész Llaududnót abba, hogy majdnem az egész szezonon át naponta ugyanazt tegyék, most bele akarta vinni az egész Ötvárost abba, hogy az ő hasznára a végtelenségig mindig ugyanazt eszelekedje.

És mellest ezzel még az emberbarát szerepét is eljátszhatná. Takarékoságra fogja tanítani a munkást és a munkás feleségét. Meg fogja őrizni a munkás vagyonát és hogy még a fáradtságtól is megkímélje őt, maga fog elmenni a munkás házához a munkás pénzéért. Ezenkívül, hogy megmutassa fölényét a többi közönséges szövetkezet felett, meg fogja engedni a munkásnak a vásárlást az egész aláírt összeg erejéig, mihielyt annak felét kifizette. Ha tehát a munkás tíz shillinget fizet be Denrynek, egy fontot költethet el a Denry által kiválasztott boltokban, a melyekkel Denry rögtön elszámol, míg ő maga a többletet tovább is heti részletekbe szedi majd be a munkás lakásán. Természetesen ez az előveteli szabadalom megszűnik, ha a munkás nem fizet pontosan.

És Denry mindent a csodálatos jótéteményt minden további költség nélkül nyújtja majd a munkásoknak. Minden pennyt, a mit a tagok befizetnek, a tagok vehetik ismét igénybe. Így az egész intézmény emberbaráti színét kapja. Denry úgy gondolta, hogy szerény hasznára a kereskedőktől származnék, a kiknek az új vevők egész tömegét szereznék meg. A kereskedő szívesen ad majd neki két pennyt minden shilling után, a mi egész forgókökének körülbelül tizenhat százalékra rúgna.

Először természetesen a kereskedőket kellett meggyőznie a terv életrevalóságáról. Áthajtott tehát ösvérfogatán Haubridgebe és megkezdte munkáját a Bostock-czégnél, a mely az Ötváros legnagyobb de nem éppen legelőkelőbb posztókereskedése volt. Sikerült is őket meggyőznie mindenről, kivéve a saját vagyonai megbízhatóságáról. Bostockék azzal indokolták meg aggodalmukat, hogy Denry komolytalanabbnak látszik, semhogy vagyoni helyzetében megbízhatnának. Denry válaszul azt indítványozta,

CSAFATAINK ELŐNYOMULÁSA UKRÁNIÁBAN.

AZ OROSZOKTÓL ZSÁKMÁNYOLT AMERIKAI CATERPILLAR.

tisztán hallotta magának a grófnőnek hangját, a mint haragosan, untatott hangon mondta: — Hagyjon békében!

Denryt a hideg rázta. Meg volt sértve. Bár soha eszébe ne jutott volna az az átkozott Takarékosági Szövetkezet! Rövid idő múlva a kocsi hirtelen elhajtott, valószínűleg az istállóba. Senki sem jött vissza. A hölgy, a ki megígérte, hogy kérdést intéz a grófnőhöz, fogadja-e, nem tért vissza. Igaz, hogy nem is ígérte, hogy visszajön, csak azt mondta, hogy a grófnőt megkérdezi. A hogy a percek multak, Denry gondtalanabb és merészebb lett; lassanként engedett feszes tartásából, annak az úriembernek tartásából, a ki délutáni látogatásra készül és átkukuskált az üvegajtón, a mely őt a grófnőtől elválasztotta. De egyetlen élőlynt sem tudott felfedezni. Előzetes félelmének egyik oka az volt, hogy képzeletében inasok megszámlálhatatlan serege jelent meg, a kiknek kettős sorfala között kell majd a grófnőhöz bemennie. És egyetlen inas sem látott. Most már az inasok e tökéletes hiányát hanyatlásnak és a sveydi élet századokra visszamenő tradícióhoz méltatlannak minősítette. Egyszerre azonban az ajtón keresztül megpillantotta Jockot, a grófnő inását, anyja régi barátjának fiát. Jock mozdulatlanul állt egy fél nyitott ajtónál, a mely jobb oldalra nyílt befelé. Denry különböző mozdulatokkal és különféle szájhangozokkal akarta magára vonni Jock figyelmét. De Jock csak úgy, mint társa, a kocsi, mozdulatlanul állott, mintha kőből faragták volna. Denry végre is rászánta magát, hogy bemegy és beszél Jockkal. Hiszen ők ketten tegeztek egymást, vagy legalább is tegeztek volt egymást pár évvel ezelőtt. Szerényen benyitott hát az ajtón, de ugyanabban a percében Jock hirtelen, — mintha csak varázslatból ébredt volna fel — eltűnt az ajtó mögött.

Denry most már bent volt a házban. — Jock! — szólította suttogó hangon, mintha összeesküvő társát szólítaná.

Jock azonban nem felelt, mire Denry utána ment a jobb oldali ajtón. Ez az ajtó tágas terembe vezetett, a mely valami nagyhirű fürdőhely legelőkelőbb várótermének tűnt Denry előtt. Baloldalon keskeny, félig nyitott ajtót látott. Jock következképpen csak ezen távozhatott. Denry hiba bezárt, tulajdonképpen nem szólította fel senki a belépésre. Ezzel a habozással rontotta el a dolgot; neki minden késelelem nélkül követnie kellett volna a prédáját. Mire legyőzte kételyeit és elérte a következő ajtót, szembe elő, rémületére, a szobák egész sorozata tárult: Denry látott egyszer egy Pullmann-kocsit, a Knyet állomáson. Most úgy tűnt neki, mintha az egymásba nyíló és óriások számára készült Pullmann-kocsikból összeállított egész vonatot látta. Mindegyik kocsi legalább is oly nagy volt, mint a bursleyi városháza nagyterme és mint a városháza termének fes-

tett mennyezetük is volt, a melyeken kék ég, tejfehér felhők és madarak voltak láthatók. A mennyezet sarkában azonban, csoportokban meztelen Cupidók is voltak festve, a kik boldogan úsztak a mennyezetben; a bursleyi városházán nem volt meztelen Cupido. Most már belátta, hogy mennyire tévedett annak a szobának értékelésében, a melyen át e Versaillesbe bejutott. Az a terem ezekhez képest nem volt tágas, hanem szűk, nem volt fényűzettel berendezve, hanem csak telerakva a többi, sokkal értékesebb berendezésből kiselejtezett és megmaradt butoradarokkal. És tényleg nem is volt az egyik, mint valami jelentéktelen, a dísztermek és külső előcsarnok közé beékelte névtelen lütk.

Denry egy pillanatra elfelejtette, hogy Jockot keresi. Jock pedig láthatatlan maradt és nem is volt hallható. Pedig e terem soron kellett áthaladnia, Denry utána ment a termek során és kíváncsian leste, mikor látja majd fellünni valamelyik sarokban a szolgálókat, lazaszínű kabátját és szalagos kalapját. Míg a terem sor másik végét elérte, keresztül kellett haladnia három rengeteg szobán, a melyek közül a középső volt a legnagyobb és a legpompásabb. A szobák jobboldalán magas ablakok voltak, a balon szárnas ajtók, különböző formájú kilincsekkel. Az ablakok és ajtók pompás brokát függönyökkel voltak körülaggatva. Az ablakokon itt-ott kiláthatott az őszi színekben pompázó kertbe. Végre kocsi tűnt fel az ablakok alatt és Denry, bár csak futólagosan, de igen tisztán két férfialkot látott a bakon; ezek egyike, azt biztosan tudta, csak Jock lehetett. Tehát Jock a számtalan ajtók valamelyikén elhagyta a dísztermeket.

Denry most már egymásután megkísérelt kinyitni minden ajtót, de azok kívülről gondosan be voltak zárva. Az aranyozott kilincsek mozogtak, de a magas és díszített ajtók ki nem nyíltak. Meghökkenve tért vissza arra a helyre, a hol kutatásait kezdte és még komolyabban meghökken, a mikor ott, a hol belépett, nem talált egyebet a pusztá falnál. De hát ő nem jöhetett át a szilárd falon! A fal gondos átvizsgálásánál csakugyan meg is találta az ajtót, a mely cirádák által oly mesterien volt elrejtve a szem elől, hogy a fal egy részének látszott. Denry még schascm tapasztalt ilyet! Egy igen apró üvegomb volt az ajtó egész felszerelése. Denry hiába forgatta a kristálygombot. A belépése óta eltelt rövid idő alatt láthatatlan kezek bezárták úgy ezt az ajtót, mint azt is, a melyen Jock távozott. Denry képzeletében komor alakokat látott, a kik beretesztek utána a számtalan ajtó és ellenség szemekkel bámulnak rá a kulcslyukon át. Azt képzelte, hogy valami félelmetes és érthetetlen összeesküvésnek lett áldozata.

De hát miért, a jón az érteleme szent nevében, miért zárták volna be őt a dísztermekbe? A rejtély egyetlen megfejtése az volt, hogy az ő teljesen önhatalmú jelenlétéről senki sem tudott.

De hát miért zárták be oly hirtelen a dísztermeket, mikor a grófnő éppen most tért haza a sétakocsizásból? Ekkor ötlött csak eszébe, hogy hátha nem is most jött haza a grófnő, hanem csak most távozott el hazuról! A kocsi alighanem a park valamely szerényebb részéről állt elő, a benne ülő feketébe öltözött hölgyvel együtt és a feketeruhás hölgy — a ki komorna is lehetett — egyedül szállhatott ki belőle. A grófnő talán a bejáratnál várta a kocsit és elmenekült, nehogy a szerencsétlen Denryt fogadnia kelljen. (Lealázó gondolat!) És a kocsi a valamely oldalkapunál szállhatott be. És elhajtatott. Lehet, hogy hónapokra elhagyta Sveidot és ezért zárták le az ajtókat. Talán mindenki távozott a kastélyból, kivéve az öreg és süket kulcsárt. Történelmi regényekből, a melyekbe ifjú korában beletekintett, jól tudta Denry, hogy minden valamire való kastélyban a nemes tulajdonos távollétében kivétel nélkül öreg és süket kulcsár marad házórnőnek. Megrázta a kicsiny, rejtett ajtót. Egyedüli cselje természetesen csak az lehetett, hogy zajt üssön, de ettől valami visszatartotta. Úgy érezte, hogy illedelmesen kell itt viselkednie; érezte, hogy nem szabad megsértenie az úri szokásokat.

Az udvarias felszólításnak nem volt semmi eredménye.

Több más ajtót is megrázogatott; végtére végigkopogtatott minden ajtót, lassanként el is vesztette az illendőség és a kastélyokban divó szokások iránt és hangosan, és erősen és hangosan, és mindig hangosabban kezdett kopogni. Űtötte, rázta az ajtókat. Csak szilárd anyagok akadályozta meg, hogy erős öklével be ne törje valamelyiküket. Már annyira megfélekedett magáról, hogy szinte vadul kezdte döngötni az ajtókat.

Végezetül már ordított is: «Halló! Halló! Hát nem hallják?»

(Folytatása következik.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Egyszerű gondolatok. Mikor az egész világ még háborús mámorban élt, mindenki lázasan, lelkesedéssel és rettegéssel között hányódva figyelte a harcterekről érkező híreket, a levegő is tele volt körülöttünk harcias miazmákkal s azok a kevesen, a kik gyászolva és elszörnyedve nézték az emberiség öngyilkos tobzódását, félrevonult oportunitizmussal hallgattak. — **Lengyel Menyhért** volt az első — s nemcsak a magyar írók között — a ki bátran, nyomatékkal és meggyőződéssel mondta ki a humánus érzés szavát s a pacifista gondolatot. 1914 végén kezdte írni **Egyszerű gondolatok** című cikksorozatát, a melyben a jónak elméjét, elfogulatlanul érző és függetlenül gondolkozó ember hangján beszélt a háború szörnyűségeiről, az emberi ostobaságról, a mely ilyen véres, minden javainkat elpusztító tombolásba vitte bele a népeket az egymással békében való életre utaltak, a diplomata mesterkedéseiről, a kik ebbe bele tudták hajszolni az embereket, a jelszavak, előítéletek, elavult intézmények és eszmék átkos uralmáról, a mai harcmód példátlan kegyetlenségeiről, a háború áldozatairól, arról a néhány vigasztaló momentumról, a mely ebben a sötét időben a jobb jövő reményével dereng fel. Ma már az általános béke-hangulatban nem mindenki tudja, hogy ennek megírásához akkor bátorság kellett, a félrevezetett közvéleménnyel való szembeállás bátorsága. Lengyel példája bátorítólag hatott másokra is, kiinduló pontja lett annak a fordulatnak, a mely az irodalmat elterítette a háború túlsó magasztalásától s emelkedettebb, humánusabb szellemmel töltötte el. Ezért örömmel látjuk viszont most könyvvalakban ezeket becsületes fejtegetéseket s most is szívesen hallgatunk újra jónak, szentimentalizmus nélküli és mégis a szív mélyéből jövő hangját, a mely hol komoran, elkeseredve, hol a **Gulliverre** emlékeztető gúny és ironia hangján szól hozzánk, egyszerű, világos, szépelgés nélküli stílusát, a mely keresés nélkül megtalálja mindig a kellő szót és teljesen kifejezi mindazt, a mit az író mondani akar. Mindig érezzük, hogy az író itt nem hatni akart, nem kereste a stílus raffineriáiban s a gondolatok és ötletek csillogó eredetiségében rejlt hatást, sőt érthető okokból tompította is hangját, — a fődolog az volt neki, hogy kiöntse, a mi a szívében nyomta. S jól esik látni, hogy pacifizmusa, a mely az egész emberiségre irányítja tekintetét, milyen jól összefér a magyar érzéssel. Könyvének nem egy részében szólal meg a magyar ügyvel való együttérzés, a magyar népben való gyönyörködés, — bizonyítékul annak, hogy mennyire oktan és igazság nélkül való, mikor egyes helyekről ellen-

téteket igyekeznek kimutatni az emberiség egésze iránti szeretet és a nemzetünkkel való együttérzés között.

Magyarország leírása. **Lóczy Lajos** szerkesztésében nagyarányú és terjedelmű könyv jelent meg *A magyar szent korona országainak földrajzi, társadalomtudományi, közművelődési és közgazdasági leírása* címmel. Célja, mint a szerkesztő előszavában megírja, elsősorban a külfölddel megismeretni Magyarországot és segíteni kiküszöbölni mindazt a tévedésszerű felfogást és tájékozatlanságot, a mi kivált az elavult és sokszor rozszindulátú adatokra támaszkodó külföldi tankönyvek révén mindenütt szétéber el van terjedve. Ennek megfelelően a könyv meg fog jelenni mihamarább külföldi nyelveken, egyelőre németül s horvát kiadása is lesz nem sokára. A munka nagy terjedelmében, több mint 500 oldalon tárgyalja gazdag anyagát, felölve egy külön részben Horvát-Szlavonországot, Dalmáciát, Boszniát és Hercegovinát is, csupa kiváló szakember közreműködésével, a kik között oly kitűnő neveket találunk, mint **Lóczy Lajos, Cholnoky Jenő, Mészely Lajos, Wlassics Gyula, Malekovits Sándor**, stb. A társországokról szóló részek odavale kiváló tudósok és írók művei. A könyv magos tudományos színvonalon áll, magyar ember is rengeteg sok tanulsággal olvashatja, kívánjuk, hogy mielőbb jelenjen meg külföldi nyelveken s mennél több olvasója legyen odakinn. A közoktatási miniszter megbízásából megjelent könyvet a Magyar Földrajzi Társaság adta ki. Ára 24 K.

Simorka Ulrik orgonista története. **Erődy Elek**, a kinek egy kis regénye jelent meg e címmel, új író, most találkozik először nevével. Egy kassai orgonista történetét mondja el, a ki öregedő fejjel elvesz feleségül egy fiatal, viharos múltú kis színésznőt, a ki hamar beletűnül urába s ennek jogán fiával adja magát szerelemre. A történet a fiatalok bűnének leleplezésével és az orgonista megőrülésével fejeződik be. Az új író figyelemreméltó tulajdonságokat árul el: tragikomikus hangon mondja el történetét s ezt a hangot jól tartja mindvégig. Főalakját elevenen, iró láttal állítja be s néhány stílizált vonással szemléletesen keríti köréje a kassai milieut, később azonban mindjobban elveszti biztonságát, a történet az irodalmi sablonok vágányára tér át, nem magától, organikus fejlődik, hanem az író viszi tovább marionetteket mozgó kézzel s már csak a stílus tartja össze és egy-két jól megrajzott jelenet táplálja érdeklődésünket, mint például a fiatalok

érzéki tűzének első összelebotása a majálison. A dolgok morális megítélésében nem biztos az író — azt a fontos momentumot, hogy a szerelmi dráma mostohaanya és mostohaafia között játszik le, egyáltalán nem értékeli a maga erkölcsi súlya szempontjából, csak úgy állítja be, mintha egészen közönséges, bűnös szerelemről volna szó. Minden töredékessége mellett azonban olyan író ismertet meg a kis regény, a kire érdemes lesz figyelni, mert különösen előadásombájában van néhány erősen egyéni vonás s szemlélláthatóan élnék érzi a valóság irodalmi ábrázolása iránt.

A Jó Pajtás. **Benedek Elek** képes gyermeklapja legújabb számba *Váradi Antal* írt verset, *Havas Ásisz, Mihályffy* és *Kozma Imre* elbeszélést. **Benedek Elek** folytatja *Rókiné komámasszony* budapesti utazásának történetét. *Ruttkámpé Radóczy Emma* verset írt, *Asar Gyula* mesét mond. Szép képek, tarka mese, a rojtvenyek, és szerkesztő úrzenetek egyszíttik ki a szám gazdag tartalmát. **A Jó Pajtás** a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára egész évre 16 korona, fél évre 8 korona, negyed évre 4 korona, egyes szám ára 32 fillér. Mutatvány-számat kívánatra küld a kiadóhivatal. IV. ker., Egyetem-utca 4.

A HÁBORÚ NAPJAI.

Március 7. A nyugati harctéren rohamcsapatok és a tüzéségek harcra. A többi harctereken nincs újság.

Március 8. A nyugati harctéren a németek sikeres felderítő harcra és rohamcsapatok vállalkozásai. Londont, Margatet, Smerest, a 7-ről 8-ra virradó éjszaka német repülőkből bombázták.

Március 9. Ukrajnában Balta mellett a kovácsodesszai vasút fedezése szétlörtak szét. A nyugati harctéren élénk felderítő harcok. Német repülő újra bombázták Páris, nagy hatással.

Március 10. A nyugati harctéren az angol felderítő előretörések folytatódtak. Angreville és Badonvillers között a németek jelentősebb támadással visszaverték a francziák egy előretörését.

Március 11. A smerinka—odesszai vasút mentén ismét elűztünk ellenséges bandákat. A nyugati harctéren a tüzéségek és aknavető tevékenység ismét feléledt. A németek néhány sikeres vállalkozása az ellenség árkaiban. Az olasz harctéren is helyenként feléledt a tüzéségek tűz.

Március 12. A nyugati harctéren különösen a Lys és a Scarpe között élénk tüzéségek tevékenység. Német repülő, több német város elleni támadások megtörténtek a legutóbbi éjjel kiadásán és eredményesen bombázták Páris. A többi harctéren nincs újság.

Március 13. Csapatok és német csapatok Odessza előtt állanak. A nyugati harctéren tüzéségek és felderítő harcok, a németek több sikeres előretörésével. Az olasz harctéren Venetia tartományban két harci repülőrajunk megtámadta a Mestrétől északra levő olasz repülőteret, megtámadott négy készen álló üldöző-rajt, bomba- és géplegyvertű alá vette. Egy olasz repülő-csarnok beomlott.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: **Dr. Bóka Gyula**, nyug. egyetemi tanár, hírneves filológus, zoológus, a budapesti orvosok mestere, 86 éves korában, Budapesten. — **Báró Nopcsa Elek**, a főrendiház tagja, volt országgyűlési képviselő, az operaház és a Nemzeti színház egykori intendantsza, 70 éves korában, újradí kastélyában. — **Stefánik János**, cz. kanonok, nyug. várdócai plébános, 79 éves korában, Egerben. — **Id. Klais ös**, a Léva takarékos és hitelintézet h. igazgatója, Barsvármegye törv. h. bizt. és Léva város köpviseletestületének tagja, 72 éves korában, Léva. — **Hriesó Ulrik**, **Béla**, bányatulajdonos, ki az első magnezit-gyár alapítója volt hazánkban, Budapesten. — **Szelei Fűrész Dzsó**, 75 éves korában, Szekszárdon. — **Hübner Károly**, a Fejérmegyei Takarékpénztár nyug. vezérigazgatója, számos kulturális intézmény vezető tagja, 49 éves korában, Székesfehérváron. — **Szepesbélai Lám Gyula**, Ungvármegye tiszt. főügyésze, 65 éves korában. — **Drexler György**, népfelkelő hadnagy, a törzsszázad parancsnoka, Karánsebesen.

Öz. Tóth Józsefné, született illyei Kovács Mária, Tóth Józsefné, a kiváló színművészek özvegye Leányfalun, 91 éves korában. — **Gaal Mózesné**, szül. Putkovsky Gizella, Gaal Mózes tankerületi főigazgatójának, a jeles ifjúsági írónak neje, ij. Gaal Mózesnek, tehetséges fiatal írónak édes anyja, Budapesten, 53 éves korában. **Március 13-án** temették el a budapesti kercpesi-úti temetőben. — **Bobrovnik** és **lukácsi öz. Hutbay Lajosné**, 64 éves korában, Bián. — **Dr. Enyel Emilné**, szül. Radimetzky Margit, Budapesten. —

©Honey *
©Lolita *

DIANA * PUDER

Próbadoboz ára ————— 2 korona. — Nagy doboz ára ————— 4 korona.

MINDENÜTT KAPHATÓ!

EGYVELEG.

Remdes hajhullás. A hajhullás nem minden esetben betegség. Van normális hajhullás is. A hajszálak ugyanis csak egy bizonyos ideig tartják meg életképességüket, rendszeren 4-5 esztendeig, ezen idő elteltével a hajszál kihull és egy bizonyos korig minden egyes kihullott hajszál helyébe egy új szál nő. A hajszálaknak ez a kicserélődése, kihullása és újránövése minden nap történik. Minden nap hull tehát ki minden embernél egy pár szál, a nélkül, hogy ezért valóságos hajhullásról lehetne szó. És a mindennap kihulló hajszálaknak a száma nem is kicsiny. Tapasztalat szerint 50-60 hajszál hull veszt az ember minden nap és ugyanannyi nő megint a fején. Ha tehát csak annyira meg kell aggódnunk a hajszálak száma, akkor meg nem kell aggódnunk az időelőtti megkopaszodás miatt és ebben az esetben nem is kell tenni semmit a hajhullás megakasztására. Csak ha a kihulló szálak száma jóval nagyobb, akkor mondható, hogy az abnormális hajhullás és akkor kell a haj hullását okozó alapja megszüntetésére törekedni.

A Salgótarjáni felszabadás jubileuma. Az ország egyike vezető szénbánya vállalat, a Salgótarjáni Közszénbánya Részvénytársulat közgyűlésén ünneplte fennállásának ötvenedik évfordulóját. Ez a jubileum esemény a magyar ipar történetében, mert azaz, hogy több mint egy évszázadot előzött a Szent István Közszénbánya Társulathoz alakult Salgótarjáni Közszénbánya annak idején megkezdte a magyarországi barnaszénbányák feltárást, valójában a magyar ipar fejlődésének és kialakulásának alapját vetette meg. Ezenfelül érdeme a vállalatnak, hogy az ország déli, északi, keleti és legújabbban a nyugati részén fekvő bányatelepein mindenhol, ahol nemzetiségek lakta, a magyar kultúra és a magyar nyelv legbuzgóbb terjesztőjévé vált.

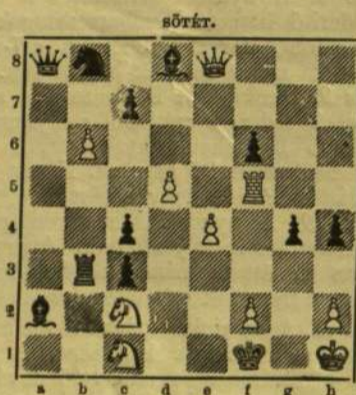
A társaság 1868-ban 24 millió forint alapítókéval alakult meg a salgótarjáni szénbányák kiaknázására. Az alapítás első évében 1.017.770 métermázsza szén termelt, a mi esakhamar nagy mértékben fokozódott, úgy hogy a salgótarjáni bányák 1913-ban 11.286.888 métermázsza szén bocsátották a hazai fogyasztás rendelkezésére. A társaság fokozatos, de megszakítás nélkül való terjeszkedése során átvitte működését a Királyhágón túli és 1895-ben megszerelte a zsvilvgyi bányákat, a melynek hozama 1913-ban már 12.825.400 métermázsza növekedett. A fejlődés további fokozatát jelzi az Esztergom-szászvári közszénbányával való összekötés, a hol 1913-ban már 5.036.368 métermázsza szén termelt, majd 1909-ben működését az ország nyugati részére is kiterjesztette és Nyitra megyében nagykiterjedésű szénjót szerzett meg, a mit tavaly az északmagyar-

országi közszénbánya részvénytöbbségének megvétele követelt. Az idei jubiláris közgyűlésen Chorin Ferenc dr. főrendiházi tag magyit beszédében visszaillantást vetett a vállalat közgazdasági és kulturális eredményeire s utalt arra, hogy a bányák termelése 1913-ban már 13 millió métermázsza sikerült fokozni. A munkát a háború, de főleg az 1916. évi román betörés zavarta meg. Az ellenség súlyosan megromlatta a bányákat, az épületeken jelentékeny károkat ejtett, az ingóságokat elhurcolta, a tisztviselőket és munkások batorait és ruháimut elrabolta, úgy hogy 1916 végén félig-meddig elpusztult bányász volt a Zsilvgyben. Az ellenség kiűzése után nyomban hozzáláttunk a rekonstrukció nagy munkájához és néhány hónap leforgása alatt sikerült a bányaműveket oly állapotba hozni, hogy a termelés megindulhatott úgy, hogy 1917-ben már 8 millió métermázsza szén bocsátották a hazai fogyasztás ozájára. Végül kiemelt az elnök, hogy azt a szegényítő gazdasági függést, melyben az ország a külföldi széntermeléssel szemben van, a lehető minimumra kell csökkenteni. Óriás tökére, nagy energiára, nagymértékű beruházásokra lesz szükség, hogy a hazai szénbányázat az óriás feladattal megvalósítható, nemcsak tökére, de a követkelemény erkölcsi támogatására is szüksége lesz.

A napirend tárgyalása során előterjesztették az évi mérleget, mely 9.721.062 korona tiszta nyereséggel zárul. Az értékesítéssel alap és a tartalékok dotálása után elhatározták, hogy részvényként 35 korona osztalékot fizetnek ki. A jubiláris közgyűlés alkalmából Popovics Sándor pénzügyminiszter és Szerényi József kereskedelmi miniszter üdvözölték a társulatot.

SAKKJÁTÉK.

3094. számú feladvány Kubbel K. A. L.-től, Sz. Pétervár.

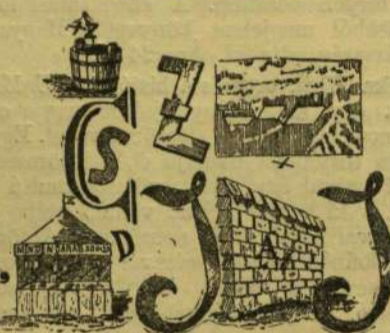
Világos indul és a harmadik lépésre mattot ad.

A 3090. számú feladvány megfejtése Kaiser K.-tól, Bécs. Világos. Sötét. Világos a. Sötét. 1. Vb3-g2 f4-f3 1. ... Kd5xg4 2. Vg2x3 stb. 2. Vg2-a2 f stb. 1. ... Kd5-c6 2. Vg2-g8 f stb. 1. He4-f6 f stb. Helyesen fejtették meg: A «Budapesti Sakk-kör» (Budapest). - Hoffbauer Antal (Ltpótvár). - Kintzig Róbert (Fakert). - Székely Jenő (Győr). - Bicsi Péter (Budapest). - Takács Péter (Szeged). - Gróf Luzenberger Artur (Budapest).

Szerkesztői üzenetek.

Az élet, Mért hull, stb. Most is csak azt mondhatjuk, a mit már máskor is mondtunk: verseinek közlésére nem vállalkozhatunk. Levél a klastromba, Közelvén hangú, jelentéktelen verscske, - a kiknek szót, azokat bizonyára meghatná, a nagy nyilvánosság elé nem való. Egy láb halálára. A témában van valami tragikus humor, a mely átérzik a fogatökos kidolgozásra is. Különösen a harmadik szakaszában vannak kiskiklások; itt a harmadik sorral nem tudni, mit akar mondani.

KEPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 6-dik számában megjelent képtalány megfejtése: Nem úgy van az, mint volt régen.

Felolós szerkesztő: Hoitsy FÁL.

Szerkesztőiroda: Budapest, IV., Vármegyey-utca 11. Lapkiadó tulajdonos Franklin-Társulat IV., Egyetem-utca 4.

Vérszegénység, ideges fejfájás, anémia ellen a legnagyobb orvosi tekintélyek ajánlják

ROZSNYAI VILÁGHIRŰ VASAS CHINABORÁT melynek kitűnő voltái mindenki elismeri. Kitűnő hatásánál fogva a hasonló készítményeket felülmulja. Milleniumi nagy éremmel kitüntetve! Számos kiállításon díjazva. - Kis palack 2 korona 60 fill., nagy palack 3 korona 80 fill.

Készítik: ROZSNYAI MÁTYÁS gyógyszerész, Arad, Szabadság-tér.

Pénzét visszafizetem, ha...

tyuksemm-szemölcs, békemennyődésű a Ria-balsam három nap alatt fájdalom nélkül gyökeresül ki nem írja. Ezért nem hálá- és köszönőiratok. Ára jóval alacsonyabb, mint a 3 üveg 5.50 K és 6 üveg 8.50 K. KÉNEVY, Kassa I. Postafiók 12/123

HIRDETÉSEK

- felvételnek a kiadó- hivatalban BUDAPEST, Egyetem u. 4.

Német könyv Magyarországról UNGARN

Land und Volk, Geschichte, Staatsrecht, Verwaltung u. Rechtspflege, Landwirtschaft, Industrie und Handel, Schulwesen, Wissenschaftliches Leben, Literatur, bildende Künste. Megírásában a legelső rendű írók és tudósok működtek közre: Berzevichy Albert, dr. Cholnoky Jenő, dr. Marczali Henrik, dr. Polner Ede, dr. Magyary Géza, dr. Rubinek Gyula, dr. Gratz Gusztáv, dr. Alexander Bernát. A könyv a német közönség számára készült, de sok tanulsággal olvashatja a művelt magyar közönség németül tudó része is. Ára 10 korona. A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA. KAPHATÓ MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSSEN.

A Magyar Országos Központi Takarékpénztár Zárószámadások. - Tőkeemelés.

A Magyar Országos Központi Takarékpénztár igazgatósága e hó 8-án tartott ülésében megállapította az 1917. év zárószámadásait. A mérleg 4.397.490,44 korona tiszta nyereséggel zárul. Ez az eredmény 1.262.264,75 koronával haladja meg az 1916. év tiszta nyereségét. Az igazgatóság a folyó hó 23-ára egybehíradó közgyűlésnek 85 korona osztalék kifizetését javasolja a tavalyi 75 koronával szemben. Az 1917. év második felében 24 millió koronára felelt részvénytőke 16,66% kal kamatozott a részvénytőkének 1916. évi 15-15% kamatozásával szemben. A mérleg és a nyereség-vesztésszáma a következő adatokat mutatja: Mérlegszámla. Vagyon: Pénztárkészlet 3.970.719,55 K. Váltók rendes tárázában 17.508.985,07 K, záloglevelek külön biztosítására rendelt alapsan 2.604.663,20 K. Közégségi és vasúti kötvények külön biztosítására rendelt alapsan 2.485.912,55 K. Összesen 22.599.560,82 K. Értékpapírok 59.775.161,20 K. Zálogveleket 2.634.300 K. Közégségi és vasúti kötvények 1.829.200, - korona. Jelzálogkölcsönök 141.118.955,53 K. Közégségi és vasúti kölcsönök 6.834.128,96 K. Előlegek értékpapírokra, záloglevelekre külön biztosítására rendelt alap kölcsönök 4.331.807,05 K. Közégségi és vasúti kötvények külön biztosítására rendelt alap kölcsönök 3.876.570,50 K. Egyéb értékpapírokat 70.443.414,96 K. Összesen 78.511.792,51 K. Adóssok és átmeneti tételek 90.270.608,89 K. Ingatlanok (4 intézeti ház) 1.700.000, - K. Végösszeg 408.384.427,46 K. - Tartozás: Részvénytőke 24 millió K. Tartalékok 12.000.000, - K. Nyereménytartalék-alap 2.000.000, - K. Árfolyam- és egyéb veszteségi tartalék 3.000.000, - K. Befizetések a tartalékokra az 1917. évi tőkefelelemlésből 6.044.824,18 K. A Központi váltóüzlet részvénytársaságba fektetett külön tartalék-alap 800.000, - K. Nyugdíjalap 2.480.800,51 K. Összesen 50.325.624,69 K. Forgalmában lévő záloglevelek 142.557.700, - K. Betétek 170.649.521,23 K. Be nem váltott szelvények 564.323,86 K. Jelzálogkölcsönadósok követelése 1.324.541,03 K. Bartal György-alapítvány 120.000, - K. Hódossy Imr.-alapítvány 53.518,44 K. Hitelezők és átmeneti tételek 27.768.590,29 K. Átmeneti kamatok egyenlege 3.760.917,48 K. Összesen 403.986.937,02 K. Tiszta nyereség 4.004.855,46 K. Hozzá átható a múlt évről 392.634,98 K. Összesen 4.397.490,44 K. Végösszeg 408.384.427,46 K. Veszteség- és nyereség-számla. Teher: Fizetett és tartozó kamatok 11.565.537,86 K. Fizetések, szálláspótlékok és háborús drágasági pótlékok 1.011.236,97 K. Polyoöltségek 685.519,81 K. Felügyelő-bizottság díjai 15.000, - K. Adók és illetékek 639.131,90 K. Adótartalék 1.000.000, - K. Összesen 1.630.190,55 K. Házadó és költségek 99.126,79 K. Leírások 85.170,55 K. Hadijótékonyági adományok 91.100, - K. Összesen 15 millió 182.793,88 K. Tiszta nyereség 4.004.855,46 K. Hozzá nyereményáthozat mult évről 392.634,98 K. Összesen 4.397.490,44 K. Végösszeg 19.580.284,32 K. - Jövedelem: Nyereményáthozat 1916. évről 392.634,98 K. Kamathozadék 17.006.112,77 K. Házberjövdelem 226.533,24 K. Jutalékok, nyeremény a zálogvelel és egyéb üzletekben 1.955.003,33 K. Végösszeg 19.580.284,32 K. Ezen adatok megitélésénl irányadónak tekintendő az a közlés, hogy a jövedelemből egy millió K 1918-ban fizetendő adóra vonatott el s hogy az értékpapírok a napi árfolyamok alatt értékeltek.

A társaság fejlődése megitéhető abból, hogy értékpapírtáráza 32 millióval 59,8 millióra, az értékpapírokra adott előlegek 35 millióval 78 millióra, a zálogvelel törlesztéses kölcsönök 10 millióval 141 millióra, az általa kezelt összes aktívák 73 millióval 408 millióra, betétei 42 millióval 170 millióra, forgalmában lévő zálogvelel és kötvényei 6 millióval 145 millióra emelkedtek. Jelzálogos kölcsönt 15,8 milliót, közégségi kölcsönt 1,7 milliót folyósított, mindkét kölcsönömből együtt 17 milliót többet, mint tavaly. Az élénkebb üzletmenet az összeforgalomnak 9,546 millió koronára való emelkedésében visszatükröződik. Az igazgatóság a közgyűlés elé azaz az indítványt nyal is lép, hogy a részvénytőkének 10,000 darab részvény kibocsátása által 24 millióról 30 millió koronára való felemelését határozza el olyképen, hogy minden hat régi részvényre egy új részvényt 1500 korona áron a részvényeseknek ajánl fel, míg a fennmaradó darabokat szabad kézből értékesíti. A tőkezsarporítás után, a kimutatott tartalékokkal együtt, a takarékpénztár saját tőkéje 65 millió koronára fog emelkedni. A saját tőke növelésének szükségét a takarékl előtt levő nagy feladatok eléggé indokolják, de követeli ezt a fejlődés azon rohamos mértéke is, melyre fentebb adatszereleg utaltunk. Általában véve a tőkezsarporításal a társulat nemcsak mobilitását emeli, hanem abba a helyzetbe is jut, hogy újabb, hosszabb lejáratú, jól jövedelmező üzletek kötésével egész vállalkozásának jövedelmezőségét is emelje. Megjegyezzük, hogy a takarékpénztár részvényesei az utolsó tőkezsarporításánál 1400 K-val vették át az új részvényeiket; ez az osztalék-emelkedés nélkül is jó befektetést jelentett. Az idei 85 K osztalék mellett azonban az 1500 koronás elővételi ár 66% kal kamatozódik, vagyis még a tavalyinál is előnyösebb tőkebefektetési alkalmat nyújt.

Szöllőltványok 2-3 éves gyökere, pótlásra kiválóan alkalmas, továbbá európai sima és gyökere, Delaware és más direkt-termő sima és gyökere szöllővesszők, disz- és gyümölcsfák a legjobb minőségben olcsó árban beszerezhetők. SZÜCS RESZVÉNYTÁRSÁG SZŐLLŐTELEPEN BIIHARDIÓSZEG. * Árjegyzék ingyen.

OLCSÓ KÖNYVTÁR

Alapította Szerkeszti GYULAI PÁL HEINRICH GUSZTÁV Egy-egy szám ára 30 fillér. Új füzet: 1884-1887. szám TURGENJEV ASZJA Orosz eredetiből fordította TRÓCSÁNYI ZOLTÁN. A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA. KAPHATÓ MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSSEN.

Vadászportot üzök

akár itthon, akár a fronton vannak - figyelmébe ajánljuk a „NIMRÓD” KÉPES VADÁSZUSÁG-ot Állandó melléklete: „A vadászszab” című egyedüli magyar nyelvű ebtennyészti szaklap. Mindkét lap gyönyörűen illusztrálva. Előfizetési ár mindkét lapra: egész évre 20 kor., félre 10 kor., negyed-évre 5.- K., egyes szám ára 60 fillér. Tessék mutatványszámot kérni. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. sz. (Franklin-Társulat.)

Új aktuális könyv!

NEUMANN KÁROLY dr. VÁMTARIFA ÉS VASUTI DIJSZABÁS Kereskelempolitikai tanulmány Ára 4 korona. A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA KAPHATÓ MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSSEN

NINCS TÖBBÉ RHEUMA! ha megrendel a JUNOSZESSZ és JUVOKENOS törvényesen védett, orvosilag kipróbált házi készítésű, mely rheuma, csúsz, köszvény, lehas ellen biztosan, bámulatos gyorsan használ, még öszszeszerződött tagu egyenként is. A leghatékab estében egy adag elegendő. Ára használati utasítással 10 korona. - Nagy adag 15 korona. CZÁKÓ A. DE BUDAPEST, VI. Király-utca 90.

Perzsaszőnyeg-különlegességek! Antik ezüst tárgyak, nagy választékban kaphatók ROSENSTINGLNÉL IV., Deák-tér 4. * Telefon 6-76.

LOHR MÁRIA (KRONFUSZ) Gyár és VIII. Baross-u. 85. A főváros első és legrégibb csipke-tisztító, vegytisztító és kelmefestő gyári intézete. Fiókák: II. Fő-utca 27, IV. Eötvös-utca 6, Kezskeméti-utca 14, V. Harminczad-utca 4, VI. Teréz-körút 39, Andrásy-út 16, VIII. József-krt. 2. Telefon: Józ. 2-37

EHRBAR és minden más előkelőbb mestergyártmányu zongorát, pianinót legelőkelőbbben vehet a szolid kiszolgálásról általánosan elismert REMÉNYI MIHÁLY csög zongora- és harmonium teleph. Budapest, VII., Király-utca 58. és 60. Régi zongorák, pianinók vétele, becsesrelése, javítása és hangolása. Megnyitják a vasakat! * Lehet már zongorát vidékre szállítani.

Hajnövesztő, amilyen még nem létezett. Rövid idő alatt úns haját növeszt és megakadályozza a hajhullást, megóvja a korai szürülést, egy hónap alatt lényeges eredmény. Ára 10 és 15 K. BOTÁR T. REGINA Budapest, VII., Erzsébet-körút 34. A nőknek díszes a szép haj, azért azt ápolni kell.

ÓRÁK kiváló pontossággal szabályozva 10 évi jóállás mellett. ÉKSZEREK dívtatos és talécs kivitelben. EVŐESZKÖZÖK ezüst és alpaczesztből. EZÜSTNEMEK és DISZTÁRGYAK szigorúan szabott jutányos árakon készpénz és előnyös részletfizetési feltételek mellett beszerezhetők. BRAUSWETTER JÁNOS CHRONOMETER és MŰÓRÁSNÁL Alapítványt. Szeged. Krt. 1847-ben. SZEGED. tántétt. Több ezer «limerő levél. Legújabb díszes nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Viszketegséget, sömört, ruht, leggyorsabban elmulsztja a Dr. Flesch-féle eredeti törvényesen védett «Skabofom Barna-zsir» Nem piszkít, teljesen szagtalan. Próbátégely 2,30 korona kis tégely 4 korona családi tégely 11 K. - Budapesti főraktár: Török gyógyszerárban, VI., Király-utca 12. Vidékre megrendelési ozim: Dr. FLESCHE E. «Korona» gyógyszerár, Győr. «Skabofom» névjegyre ügyeljünk.

Előrendül, hegyaljai jól öszszeforrt erősen kifejlesztett egy, kettő és három éves, gyökere, fajtiszt szöllőltványok továbbá «NOVA»-féle hazai őszszegőkerzettü, rendkívül kifejlesztett magántermő szöllővesszők nagy mennyiségben, mérsékelt árak mellett, kerülnek eladásra. Árjegyzéket kívánatra díjmentesen küld, ozim: «NOVA» szöllővessző és szöllőltványtelep kezelőszeg Arad, Szabadság-tér 10.

Anacot pastilla JÓ HATÁSÚ ÉS KELLEMES ÍZŰ CUKORKA A TOROKÜREG FERTŐTLENÍTÉSÉRE

Megjelent az 1917. évi törvényclikkeket tartalmazó CORPUS JURIS HUNGARICI Kiegészítő kötete úgy a milleniumi nagy Corpus Juris (Magyar Törvénytar), mint a Hatályos Magyar Törvények gyűjteményeinek. Ára füzve 8 K. A Franklin-Társulat kiadása Kapható minden könyvkereskedésben.

FOGAK FOG FOG és teljes fogorvosok szájpadlás nélkül, a gyökerek eltávolítása főlőszeg. - Újmenek, angy fogkoronák és aranyhidak, tartós porcelán- és szájnyelők. 112 évi jóállásnál. - Huszár teljes érsztelemléssel; használaton len, régi fogorvosok által kikötött. Vidékre egy nap alatt. Dr. HEGEDŰS JAKAB fogorvos, egyetemi orvos, Eötvös Fővárosi Fogorvosai Intézet, Budapest, VII., Erzsébet-körút 44. sz. I. emelet.

Fiatalos, üde arczbőrt

varázsol elő 10 nap alatt és eltávolít minden teletthibát, úgy mint mitesszer, pattanás, sárgafolt, ránc, orrvörösség, likacsos, hervadt, pettyhült bőrt, a Dr. Kesztyűs-féle szappán-szer. A kúra egyszeri, otthon végeshető, minden feltűnés nélkül. Befejezése után az arc-bőr ragyogó szépségben, gyermeki üdeségben és tisztaságban pompázik. 1 üveg 15.— K. Diszkrét szállítás utánvétellel. — Gyár: **HIVARYON & Co.** — Székhely: **GROSS ANTAL** Budapest, VIII., József-körút 23. (Főemelet 1.)

**RENDELÉS-NÉL
SZIVESKEDJÉK
LAPUNKRA
HIVATKOZNI**

Alapítva 1810-ben. **Haltenberger Béla Kassa**

ruhafestés, vegytisztítás, gallértisztítás.
A GYÁR TELJES ÜZEMBEN VAN.

Gyász esetben ruhafestés fekete és egyen-
ruhák tisztítása soronkívül.

A MAGYAR KÖNYVTÁR

Szerkeszti
RADÓ ANTAL

új füzet:

891. szám

BERCZIK ÁRPÁD

NÉGY KOSÁR

ÉS EGYÉB VIG TÖRTÉNETEK

Ára 40 fillér.

A népszerű magyar humorista napfényes derűsügi új elbeszélései.

Kapható minden könyvkereskedésben.

Második kiadásban jelent meg

A VILÁGHÁBORU

Vezérfonal iskolai tanításokhoz és
tájékoztató a nagyközönség számára

A Magyar Paedagogiai Társaság megbízásából
szerkesztette

dr. IMRE SÁNDOR

az állami polgáriisk. tanítóképzőintézet tanára,
egyetemi magántanár.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter támogatásával.

Ára 12 korona.

E kötetet Angyal Dávid egyetemi tanár, Balanyi György főgimn. tanár, Kemény Ferenc reálisk. igazgató, Litty Aurél pedag. tanár, Márki Sándor egyetemi tanár, Pilch Jenő honvédelmi tanár, Rácz Gyula a f. v. Statisztikai Hivatal titkára és a szerkesztő tollából a következő háborús kérdésekről nyújt összefoglalást: a háború világtörténelmi előzményei, a hadi események (számos ábrával), az ország belső története a háború alatt, a hadviselő államok földrajza, a háború és a gazdasági élet, a közművelődés, a társadalmi mozgalmak, a közegészségügy és a háború, a közérkölcsesek, és a háború, elmékedések a jövőről; befejezésül: szempontok a háborús kérdések iskolai feldolgozására.

A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA

Kapható:

Lampel R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál
Budapest, VI., Andrássy-ut 21. és minden könyvkereskedésben.

12. SZÁM. 1918. (65. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL

BUDAPEST, MÁRCZIUS HÓ 24.

Szerkesztési iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4

Egyes szám
ára 80 fillér.

Előfizetési feltételek:

Egyszerre — 40.— korona.
Félévre — 20.— korona.
Negyedévre — 10.— korona.

Külföldi előfizetésekre a postailag meg-
határozott viteldij is csatolandó.

ISMERETEK TÁRA

Szerkesztik **ENDREI ÁKOS** és **MÁRTON JENŐ**

Az Ismeretek Tára az iskolai ismereteknek rövid, de alapos magyarázata. — Eddig megjelent:

1. Szemkő Aladár. Magyar nyelvtan helyesírási szó-tárral — K 1.40
2. T. Badinyi Sándor. Magyarország oknyomozó története. Áttekintő összefoglalásokkal, érettségi és tan-képesítő vizsgálatra készülőknek — K 1.80
3. Solty Kornél. Latin nyelvtan gyakorlatokkal és két színes táblázzal — K 1.80
4. Lenkei Ferenc. Algebra — K 2.—
5. Ujj Gyula. Természettan. I. kötet: Mechanika. Akusztika — K 2.80
6. Ujj Gyula. Természettan. II. kötet: Fénytan. Hőtan. Mágnesség. Elektromosság. Kozmografia — K 2.80
7. Márton Jenő. Német nyelvtan olvasmányokkal és gyakorlatokkal — K 2.—
8. Endrei Ákos. A magyar irodalom története a fontosabb művek tartalmi ismertetésével. I. rész: Kisfaludy Károly felléptéig — K 2.—
9. Endrei Ákos. A magyar irodalom története a fontosabb művek tartalmi ismertetésével. II. rész: Kisfaludy Károly felléptétől a legújabb korig — K 2.—
10. Solty Kornél. Latin mondattan T. Livius, Corn. Nepos, J. Caesar és Phædrus műveiből vett olvasmányokkal kapcsolatban — K 2.—
11. Lenkei Ferenc. Geometria I. rész: Planimetria és trigonometria — K 2.—
12. Lenkei Ferenc. Geometria II. rész: Stereometria és analitika — 2.—
- 13—14. Sajtó alatt.
15. Fehér Jenő. A tavaszi flóra legközönségesebb virágos növényeinek könnyű és gyors határozója. Kezdők számára. 102 ábrával a bevezetésben K 1.60
16. Tauber N. Nándor. Rövid kereskedelmi levelezés a megfelelő német szólásmódokkal — K 2.80
17. Fehér Jenő. Az őszi flóra legközönségesebb virágos növényeinek könnyű és gyors határozója. Kezdők számára. 102 ábrával a bevezetésben K 1.20

A LAMPEL R. Kk. (Wodianer F. és Fiai) r.-t. kiadása.

Kaphatók minden könyvkereskedésben.

ARGENTOIANU, A ROMÁN KÜLDÖTTÉK VEZETŐJE GRATZ GUSZTÁV KÜLÜGYI OSZTÁLYFŐNÖKKEL.

A ROMÁN BÉKETÁRGYALÁSOK. — Eufa felvétel.